

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Andra kammaren.

Nr 16.

## Måndagen den 16 december.

Kl. 12 på dagen.

### § 1.

Föredrogs, men bordlades åter tredje särskilda utskottets utlåtande nr 1.

### § 2.

Vidare föredrogs tredje särskilda utskottets memorial, nr 2, angående avlöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

### § 3.

Till avgörande förelåg nu andra särskilda utskottets utlåtande, nr 7, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen, dels tre i anledning därav väckta motioner. *Ang. ändring i utsökningslagen m. m.*

Genom en den 8 november 1918 till riksdagen avlåten, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 32, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

I samband med förevarande proposition hade utskottet till behandling förehåft tre i anledning av propositionen väckta och till utskottet hänvisade motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 17, av herr *Lamm*, med instämmande av herr *Wickman*; och nr 25, av herr *von Essen*; samt

*Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1918. Nr 16. 1*

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.

(Forts.)

inom andra kammaren:  
nr 54, av herrar *Werner* och *Lövgren* i Nyborg.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte, med tillkännagivande, att de i förevarande proposition framlagda lagförslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, i anledning av sagda proposition samt herrar von Essens och Lamms i ämnet väckta motioner, för sin del antaga under punkten upptagna förslag till

- 1:o lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utskökningslagen;
- 2:o lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 3:o lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen; och
- 4:o lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen; samt

B) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under moment A hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

*Punkten A 1:o).*

Den under punkten upptagna lagen skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag lyda sålunda:

Härigenom förordnas, att 65 och 67 §§ utskökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

#### 65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst femhundra kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödortfittigt uppehälle; då skall från utmätning undantagas av det förråd, som i huset finnes, vad till underhåll för en månad tarvas, eller, där tillräckligt förråd ej finnes, av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, så mycket som erfordras för anskaffande av det felande. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

#### 67 §.

Gäldenärs inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller inestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta; och skall, ändå att avlöningen eller pensionen är förfallen, därav från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn till nästa förfallodag. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, undantagas motsvarande belopp.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efterrättelse.

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Utskottet föreslog följande lydelse av lagen:  
Häri genom — — — — — lydelse:

65 §.

Från utmätning — — — adoptivbarn, dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören, så vitt gäller utmätning för underhållsbidrag, utskylder och allmänna avgifter eller skadestånd på grund av brottslig gärning, till ett värde av högst 150 kronor och, så vitt gäller utmätning för annan fordran, till ett värde av högst 300 kronor. Saknas utväg — — — pantsättningen skett.

67 §.

Gäldenärs inestående — — — särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 februari 1919.

Häremot hade reservationer avgivits:

av herr *Wijk*, som påyrkat den ändring i utskottets förslag, att de utmätningfria beloppen i 65 § utskökningslagen måtte bestämmas till respektive 250 och 500 kronor;

av herr *von Essen*, som yrkat, att första punkten av 65 § utskökningslagen måtte erhålla följande lydelse:

»Från utmätning skola — — — — — av högst 150 kronor samt, såvitt gäller utmätning för annan fordran, till ett värde av högst 500 kronor»;

samt av herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Kosta, *Johansson* i Uppmälby, *Bogren* och *Carlsson* i Frosterud, vilka beträffande 65 § yrkat bifall till den kungl. propositionen.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr *Pettersson* i Södertälje: Herr talman, mina herrar! För närvarande gäller beträffande utmätning av avlöning och pension den regeln, att en gäldenärs inestående avlöning för allmän och enskild tjänst eller pension å rikets stat icke får utmätas, förrän lönen eller pensionen är förfallen. Vidare är det stadgat, att om i lag meddelats särskilda besämmelser, att viss egendom skall undantagas, eller om Konungen förordnat, att pension eller livränta från viss

*Ang. ändring i utsokningslagen m. m.*  
(Forts.)

anstalt icke får utmätas, så skall detta lända till efterrättelse. Från förbudet att utmäta icke förfallen avlöning eller pension är undantag meddelat genom lagen av den 14 juni 1917, som tillåter utmätning eller s. k. införsel av icke förfallen lön eller pension, när det gäller underhållsbidrag till barn, adoptivbarn, föräldrar, make o. s. v., såvitt detta bidrag är på grund av lagstadgande fastställt av domstol eller domare eller bestämt genom avtal.

År 1917 beslöt riksdagen i anledning av motion av herr Borggren att hos Kungl. Maj:t anhålla om övervägande, huruvida och i vad mån gällande lagstiftning måtte kunna skäligen ändras i syfte, att avlöning för allmän eller enskild tjänst eller pension bleve till viss del skyddad för utmätning, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet. I sitt av riksdagen godkända utlåtande över denna motion utveklade lagutskottet, att utmätningen icke borde beröva gäldenären hans oumbärliga existensmedel. Det framhölls, att denna princip vunnit erkännande i utländsk lagstiftning i allmänhet, men det påpekades också, att den utländska lagstiftningen har medgivit undantag från utmätning av lön till visst belopp eller viss kvotdel och gjort det undantaget från undantaget, att utmätning av lön eller pension får ske, när det gäller utskylder, underhållsbidrag och skadestånd för brottslig gärning. Vad riksdagen egentligen ville ha, var således möjlighet att till skydd för gäldenärens existensminimum från utmätning undantaga erforderlig del av lön eller pension, när det gällde utmätning för fordran på grund av avtalsvis beviljad kredit. Med hänsyn till sådan fordran var det också mera skäligt, att borgenärens rätt blev beskuren, ty när denna fordran uppkom, så skulle han, om lagen bleve så ändrad, på förhand veta, att gäldenären var tillförsäkrad ifrågavarande förmån.

Nu har i anledning av denna riksdagens skrivelse Kungl. Maj:t framlagt förslag till sådan ändring av utsokningslagen, som i skrivelsen avses. I lagförslaget föreslås, att vid utmätning skall av förfallen avlöning och pension undantagas så mycket, som erfordras för gäldenärens, hans hustrus, barns eller adoptivbarns nödiga uppehälle. Man har således icke gått den väg som riksdagen pekat på, nämligen att undantaga visst belopp eller viss del av lönen eller pensionen, utan det undantas så mycket, som behövs för gäldenärens eller hans familjs uppehälle enligt prövning av utmätningssmannen. På samma gång innebär förslaget, att om gäldenären lyftat lön eller pension, skall icke utmätningssmannen fordra bevis, att de och de pengarna äro löne-medel, utan då skall utan vidare bevis av de pengar, som gäldenären innehar eller har inestående på bank, undantagas så mycket, som utmätningssmannen finner erfordras för hans och hans familjs nödiga uppehälle. Det kungl. förslaget har däremot icke anslutit sig till riksdagens mening, att från detta undantag skall undantagas utmätning, som sker för underhållsbidrag, utskylder och skadestånd för brottslig gärning. Justitieministern har till motivering av propositionens ståndpunkt härutinnan erinrat om att här är dock fråga om att tillgodose gäldenärens behov av nödigt livsuppehälle. Detta anspråk är av den bety-

delsen, att man icke bör inskränka på det för att tillgodose de nämnda grupperna av fordringar. Det är sant, att de äro mera behjärtansvärda än andra fordringar, men den synpunkten blir tillgodosedd genom ett på samma gång nu framlagt förslag till lag om införelse för utskylder, och den är, som jag nämnt, redan förut tillgodosedd ifråga om underhållsbidrag genom lagen av 1917.

Propositionens förslag i denna del har inom utskottet icke rönt någon egentlig invändning, utan i detta avseende har utskottet enhälligt tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Men i samband med detta förslag har Kungl. Maj:t också framlagt förslag till ändring av en annan paragraf i utskökningslagen, nämligen 65 §. Denna paragraf handlar om undantagande av vissa lösörena vid utmätning. Där i stadgas nu, att från utmätning skall undantagas för det första, utan avseende å värdet, nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, för det andra, till ett värde av högst 150 kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösörena samt, för det tredje, om tillgång saknas till nödigt uppehälle, av det förråd som finnes i huset så mycket, som erfordras till en månads uppehälle. I detta stadgande föreslås nu ändring i två avseenden. För det första föreslås, att man skall höja det s. k. utmätningens fria beloppet från 150 kronor till 500 kronor. Justitieministern har som skäl för denna höjning åberopat först och främst penningvärde's oerhörda fall och vidare den omständigheten, att, då det nu föreslås, att en viss del av gäldenärens förfallna lön eller pension skall vara skyddad för utmätning, man kan vänta, att utmätningen mer än förut skett, kommer att gå ut över lösörena i boet, varför ökat skydd för dem erfordras. På samma gång göres ett kompletterande tillägg till bestämmelsen om undantag av det förråd, som i huset finnes av så mycket som till uppehälle för en månad tarvas, nämligen att, om det icke finnes sådant förråd, skall av de pengar, som gäldenären innehar eller har inestående i bank undantags så mycket, som erfordras. Beträffande denna del av det kungl. förslaget ha meningarna inom utskottet gått isär. Majoriteten inom utskottet har i två avseenden haft invändningar att göra mot det kungl. förslaget. Först och främst har majoriteten ansett, att det bör göras skillnad mellan utmätning för olika slag av fordringar. Den anser, att, när det gäller utmätning för sådana fordringar som underhållsbidrag, utskylder och skadestånd för brottslig gärning, bör man bestämma det utmätningens fria beloppet lägre än i andra fall, och utskottet hänvisar till vad riksdagen förut yttrat i fråga om skydd av pension för utmätning; utskottet vill flytta över vad som riksdagen sagt och menar, att även, när det gäller att undantaga viss del av lösörena bör man taga hänsyn till fordringarnas olika art. Vidare anser utskottet, att även ifråga om vanliga kontraktsfordringar bör man icke sätta det utmätningens fria beloppet så högt, som Kungl. Maj:t gjort, nämligen till 500 kronor. Utskottet anser, att om man sätter detta belopp allt för högt, försvarar man alltför mycket för allmänheten och särskilt den mindre bemedlade att få kredit. Då köpmännen veta, att en större del av boet vid utmätning skall undantagas,

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Ang. ändring  
i utskottets  
lagen m. m.  
(Forts.)

så bli de mindre benägna att lämna fattigt folk kredit, och detta skulle medföra olägenheter. Av dessa skäl menar utskottsmajoriteten, att det skulle stadgas, att vid utmätning skall undantagas, när det är fråga om utskylder, underhållsbidrag och skadestånd lösören till ett värde av 150 kronor, men när det är fråga om kontraksfordringar, lösören till ett värde av 300 kronor. Två reservanter från första kammaren föreslå en viss modifikation i detta förslag, så att det utmätningens beloppet skulle sättas, enligt den enes förslag till 250 resp. 500 kronor och enligt den andres förslag till 150 resp. 500 kronor. Slutligen äro vi några reservanter från andra kammaren, som icke kunnat bliva fullt övertygade av utskottsmajoritetens skäl utan anse, att Kungl. Maj:ts förslag i detta avseende är att föredraga. Beträffande vår ståndpunkt, vill jag säga, att vi ingalunda vilja förneka, att sådana fordringar som underhållsbidrag, utskylder och skadestånd kunna anses vara mera behjärtansvärda än andra fordringar, och att det därför skulle kunna sättas ifråga att giva dem en bättre ställning än andra. Men vi mena, att detta har redan skett, åtminstone vad utskylder och underhållsbidrag beträffar, dels genom 1917 års lag om införsel och dels genom det tillägg till lagen, som Kungl. Maj:t nu föreslår. Vidare anse vi i likhet med departementschefen, att man icke får släppa ur sikte, att här dock är fråga endast om att skydda gäldenärens behov av livsmedel för sitt nödiga livsuppehälle, och att det icke kan vara i samhällets intresse att alltför knappt tillmätta detta belopp, ty då blir resultatet, att om gäldenären alldeles utblottas vid utmätningen, söker han sin tillflykt till den allmänna fattigvården, och det kommer att gå ut över samhället. Vidare är att märka, att i den utländska lagstiftningen i allmänhet icke gjorts skillnad mellan dessa olika grupper av fordringar, när det gäller bestämmelser om undantag av vissa lösören. Slutligen tro vi också, att det skulle uppstå ganska besvärliga praktiska svårigheter vid utmätningar, om man fastställde en sådan åtskillnad som utskottet föreslår, särskilt i de fall då utmätningens mannen har att verkställa utmätning dels för en privilegierad fordran och dels för en icke privilegierad fordran. Det kan då bli ganska kinkigt för honom att göra klart för sig, vad han får taga eller icke taga, ifall gäldenären har tillgångar, som uppgå till ett värde av 200 å 250 kronor. Allt detta gör, att vi icke kunnat ansluta oss till utskottsmajoriteten ifråga om 65 §, utan vi tillstyrka i detta avseende Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

Jag får således, herr talman, beträffande den nu föredragna lagen yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Wikström: Herr talman! Jag var i yngre dagar under en följd av år fjärdingsman, och inhämtade därvid rätt stor erfarenhet beträffande indrivning och utmätning, speciellt ifråga om utskylder. Med stöd av denna erfarenhet skulle jag vilja göra några anmärkningar till det föreliggande förslaget, som jag icke kan anse tillfredsställande, vare sig det gäller utskottets förslag eller reservan-

ternas. Jag tror, att vill man ha en lagstiftning, som ansluter sig till det praktiska livet, och som gör den effektiv för de oläka förhållanden och omständigheter varunder den skall tillämpas, då får man såsom också utskottet ifrågasatt på sid. 18 i betänkandet, skilja mellan familjeförsörjare å ena sidan och icke familjeförsörjare å andra sidan. Skillnaden mellan det utmätningfria beloppets storlek bör göras ganska betydande, därför att det föreligger i verkligheten högst olika omständigheter i detta fall.

Ang. ändring  
i utskottets  
lagen m. m.  
(Forts.)

Jag skall nu tala speciellt om utskylder och indrivande av sådana. Det finns åtminstone vad Norrland beträffar en särskild grupp av skattskyldiga, som äro ytterst svåra att ha att göra med, när det gäller att få ut utskylder. Det är dessa lösa ogifta arbetare, som ha sin bostad någonstans, där de ha litet personlig lösegendom, oftast mycket obetydligt, men fara mellan olika orter, arbeta hos den ena arbetsgivaren en vecka och hos den andra en annan vecka, i en kommun den ena veckan, i en annan den andra veckan. Dessutom är det bondpojkar, som icke skola övertaga hemmanet, men som fortfarande bo hemma hos föräldrarna eller hos någon bror. De arbeta ibland i hemmet och ibland borta och ha egendomsförhållanden så ordnade, att de äro oåtkomliga, då det gäller att uttaga skatt. Bland sådana personer träffar man ofta dem, som konsekvent och bestämt neka att erlägga sina utskylder. Eljest är det sådana lösa arbetare, som jag nyss talade om.

Jag skall nu berätta om ett enda fall bland de många, som jag under min fjärdingsmannatid hade att göra med, som kan belysa, hur det går till i praktiska livet, och vilken roll denna minimibestämmelse spelar. Det var en sådan arbetare, som var svårare än de andra, han icke blott vägrade betala utskylderna, utan så fort han blev krävd på dem, hotade han att slå armar och ben av mig. Dessutom hade han skaffat sig underrättelse om att lösören till ett värde av 75 kronor, som beloppet var på den tiden, voro utmätningfria, och bakom denna gräns ansåg han sig skyddad. Varje gång jag träffade honom och krävde honom, hånade han mig och sade: »utmät, ifall du kan!» Jag gjorde också under flera år försök med hans tillfälliga arbetsgivare att få ut skatten. Det var icke något stort belopp, det gällde blott 10 å 12 kronor om året, som det hade varit den minsta småsak för honom att betala, om han velat. En vacker dag, sedan detta pågått i två, tre år, infann jag mig i hans bostad — han bodde hos en gift bror — för att undersöka, om det fanns något att utmäta. Vad jag då lyckades få honom och brodern att erkänna såsom varande hans egendom, det var ett par gamla skidor, ett fickur, värt ungefär 10 riksdaler, en gammal koffert och ett jaktgevär. Han hävdade på det bestämdaste, att allt detta icke var värt mer än 75 kronor, och noga räknat var det kanske icke heller mera värt. Jag tillät mig i alla fall ha en annan mening och tyckte, att man i detta fall borde vara litet generös ifråga om prissättningen. Jag höll före, att kofferten och uret och skidorna voro värda 75 konor, och ifall det icke räckte, så tyckte jag, att geväret var varken att hänföra till arbetsredskap eller *nödiga* lösören, och följaktligen utmätte jag det. Han rasade,

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

och utom allt annat han skulle göra, skulle han naturligtvis överklaga utmätningen. Jag var rätt intresserad av att se, hur det skulle komma att gå, ty det är rätt obestämda föreskrifter, och det kan vara kitsligt nog att avgöra, vad som hör till arbetsredskap eller *nödiga lösören*. Det beror på, om man lägger tonvikten på »nödiga» eller på »lösören» i denna bestämmelse. Emellertid fick jag intet prejudikat. Han överklagade icke, men jag misstänker, att om han klagat, skulle han ha gått fri. Jag satte emellertid utmätningsslapp på läsmekanismen och på mynningen av geväret och hotade honom med länsman och häktelse och mycket farliga saker, om han rörde det. Han var passionerad jägare, och förmodligen ville han icke hava geväret obrukbart under längre tid, och följaktligen kom han och betalade dagen efter, och sedan betalade han sina utskylder, åtminstone under de närmast följande åren. Detta var, som sagt ett fall av många liknande.

Emellertid försvarade denna minimigräns att komma åt sådana gynnare, sedan när gränsen höjdes till 150 kronor. Skulle den sättas till 500 kronor, bleve hela denna kategori av människor fullständigt oåtkomlig och kunde skratta gott åt både debetsedlar och utmätningmän, ty de äga i regel icke så mycket personlig lösegenom, att den blir utmätningbar. Det ställer sig ur flera synpunkter på ett helt annat sätt, så snart det gäller familjeförsörjare. För det första är det redan i skattelagstiftningen sörjt för och bör sörjas för, att en fattig familjeförsörjare, som icke *kan* betala några utskylder, icke heller skall taxeras. Och dessutom, så snart han är familjeförsörjare, lever han i regel under stabilare förhållanden, har mera stabilt arbete, och detta nya införselinstitut kommer här i regel att kunna tillämpas, vilket däremot oftast kommer att bli omöjligt, när det gäller den lösa kategorien. Men dessutom vet man ju, att med själva begreppet familj hör samman, att det måste finnas en hel del personlig lösegenom. Det måste således alltid finnas en järnspis, vilken för det fall, att den ej är inmurad, räknas såsom lösegenom; det skall vidare vara en symaskin, köksuppsättning, ett skåp att ha kärlen i, ett par vävstolar och litet av varje. Var och en, som varit med i synnerhet vid bouppteckningar och auktioner, vet, att även om det är fråga om ett mycket fattigt hem, finnes det alltid lösegenom till ett värde av minst 300, 400 å 500 kronor. Om vi nu antaga, att det kommit utmätningsslag på låt oss säga en fattig torpare, så kan vederbörande utmätningssman; även om han söker att värdera lågt, och det gör en utmätningssman i sådana fall, om man är sådan som en utmätningssman bör vara, i alla fall icke undgå att få det sammanlagda värdet å dessa vävstolar och övrigt absolut nödvändiga lösören åtminstone till 300 å 400 kronor. Men sedan finnes det alltid litet mera. Förutom det, att stugan kanske är full med barn, finnes det mangel gång en ko i ladugården. Såsom utmätningssbestämmelserna för närvarande äro, och även sådana de skulle bliva enligt utskottets förslag, tvingas faktiskt utmätningssmannen att utmäta denna enda ko, vilket ju onekligen är upprörande. Jag har för min del varit med om sådana fall i verkligheten. Om det nu gäller utskylder, kan man väl förutsätta,



att det belopp, som skall utmätas, är relativt obetydligt, men utmätningssmannen har dock i ett sådant fall som det nyssnämnda endast att välja mellan att utmäta kon eller också symmaskinen, skåpet, vävstolarna eller något dylikt husgeråd, men vilketdera nu än blir händelsen, är det i varje fall upprörande. Jag tycker, att man skulle kunna komma överens om, att därest en familjs lösegendom icke överstiger 500 kronors värde, bör denna egendom vara fredad, ty det är verkligen ett minimum av vad en familj måste ha i sitt hem.

Helt annorlunda ställer det sig emellertid, som sagt, när det gäller ungarlar. De böra klämmas efter, ty när de icke betala sina utskylder eller sina skulder över huvud taget, beror det i 99 fall av 100 icke därpå, att de ej kunna betala, utan därpå, att de icke vilja betala, och därför finnes i fråga om dem alls inga skäl att sätta det utmätningssfri beloppet högt. Jag skulle för min del vilja ha denna lagstiftning så lagd, att det framför allt droges en alldeles bestämd gräns mellan familjeförsörjare och icke familjeförsörjare. Och jag anser, att redan ett belopp av 150 kronor är för högt, när det är fråga om icke familjeförsörjare. Man kan beträffande dem gärna sätta ned beloppet med en femtiolapp, ty om det är en ensam person, finnas i regel inga ömmande skäl. Men däremot anser jag det oriktigt och alltför hårt, om man beträffande familjeförsörjare skulle sätta det belopp, varom nu är fråga, under 500 kronor.

Jag skulle också vilja ifrågasätta, om det finnes något skäl att i detta fall skilja mellan utskylder och andra slags skulder. Jag anser, att det bör tagas under överbägande, huruvida utmätningssinstitutet skall göras strängare när det gäller utskylder. Det har här även talats om, att man skulle taga hänsyn till, i vilken relation den utmätningssökandes förmögenhetsställning stode till gäldenärens förmögenhetsställning. Jag tycker sannerligen, att stat och kommun icke behöva anses så fattiga, att man beträffande utskylder skall tillämpa strängare bestämmelser än i fråga om andra skulder och således i förra fallet gå hårdare in på vad som hör till gäldenärens nödtorft än i senare fallet. Enligt min mening böra bestämmelserna i de olika fallen jämsställas. I fråga om utskylder gäller ju, att de i förhållande till andra fordringar ha förmånsrätt, och detta bör räcka till.

Jag skulle alltså för min del vilja hemställa till herr justitieministern, om vi icke skulle kunna få uppskjuta hela denna fråga, i vad den rör utskökningslagen och konkurslagen, och att vi redan till nästa riksdag finge fram ett förslag, som toge sikte på de förhållanden, som jag här pekat på. Jag kan åtminstone för min del absolut icke känna mig tillfredsställd med hithörande bestämmelser, såsom de nu föreligga enligt förslaget, och i förhoppning, att det skall vara möjligt att få förslaget lagt så, som jag här tillåtit mig skissera, tillåter jag mig för närvarande yrka avslag å förslaget, i vad det gäller bestämmelserna i utskökningslagen och konkurslagen. Jag gör då detta, som sagt, i den förhoppningen, att vi redan till lagtima riksdagen skola få fram ett förslag, där en sådan gräns, som jag här pekat på, är uppdragen.

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Löfgren: Herr talman! Jag vill åtminstone för närvarande inskränka mig till att besvara en direkt fråga, som från herr Wikströms sida riktades till mig. Herr Wikström tycks vara alldeles ense med mig och med reservanterna i utskottet därom, att när det gäller vissa kategorier av personer, vilka han sammanfattade under beteckningen familjeförsörjare, kan man icke säga, att ett utmätningfritt belopp å 500 kronor är för högt, utan snarare att det är för lågt. Om vi se på den norska lagen t. ex., så har det utmätningfria avdraget där fastställts till 600 kronor, och detta avser ändå huvudsakligen endast arbetsredskap. Utöver nämnda värde har man där rätt att taga undan dragare, som äro nödvändiga för jordbruket, ävensom en hel del andra saker, som i lagen särskilt uppräknas.

Vad herr Wikström här riktade sig emot var, att man gjort undantaget i detta fall för vidsträckt. Han ansåg, att man härvidlag, såsom jag nyss antydde, skulle göra skillnad på familjeförsörjare och andra, och han påpekade särskilt, att svårigheter hade uppstått, när det gällde utmätning för såväl utskylder som andra fordringar hos de mera lösa arbetarna. Jag ber att häremot få säga, att det är alldeles säkert en oriktig tolkning redan av den nuvarande utskökningslagen, om man anser, att lösegendom till ett värde av 150 kronor skall hos vilken som helst utan vidare kunna undantagas från utmätning. Detta är, som sagt, fullständigt oriktigt, ty det belopp, som i lagen fastställs, är såväl enligt nuvarande lagstiftning som enligt det föreliggande förslaget endast ett maximibelopp, och gränsen i det särskilda fallet är vad som anses vara »nödigt». Men vad som är nödigt för en familjeförsörjare, sammanfaller icke med vad som är nödigt för en lös arbetare.

I flertalet fall torde en dylik person, som vistas mera tillfälligt på ett ställe, knappt ha något lösöre utom sina gång- och sängkläder, som han ju alltid skall ha rätt att undantaga från utmätning. Han är i de allra flesta fall inneboende; han hyr rum och möbler. Men även i det fall, att han skulle ha någon egendom till eget bruk, har han ingalunda rätt att utan vidare ta undan från utmätning sådan egendom till värde av 150 kronor utan gränsen bestämmes med hänsyn till vad som anses vara oundgängligen nödvändigt. Givetvis bör sålunda i det fall, att en person är familjeförsörjare, hänsyn tagas till detta förhållande vid bedömandet av maximigränsen, intill vilken utmätning skall göras. De svårigheter att utmäta skatter och andra fordringar, som enligt vad herr Wikström här anmärkte förefinnas rörande de mera lösa arbetarna, föreligga ju även nu. Dessa svårigheter äro lika stora nu, när det utmätningfria avdraget är bestämt till 150 kr., som om detsamma skulle ökas till 500 kr., och icke ens herr Wikström vill väl föreslå, att man skall sänka det nuvarande utmätningfria avdraget å 150 kr. till något lägre belopp. Svårigheten att utmäta hos de mera rörliga elementen av befolkningen bör man naturligtvis försöka att afhjälpa, och det kan ske på olika sätt, bl. a. genom ändringar i mantals-

skrivningsförordningen, vilka äro påkallade och som utan tvivel snart nog komma att föreslås.

En hjälp innebär ju i alla händelser redan nu förslaget till införsellag, ty genom den föreslagna införseln i avlöning kan man genom kommunikation mellan utmättningsförrättaren och arbetsgivaren följa de lösa arbetarna på ett mycket mera tillfredsställande sätt än förut. Ur den synpunkt, som herr Wikström här berört, anser jag således icke, att man har anledning att låta detta förslag vila, utan jag för min del hemställer till kammaren, huruvida kammaren icke ville antaga förslaget i den form, som det har i Kungl. Maj:ts proposition.

*Ang. ändring  
i utsoknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)*

Herr Nilsson i Bonarp: Herr talman, mina herrar! Då jag inom andra särskilda utskottet deltagit i detta ärendes behandling, ber jag att få säga några ord.

Vi hörde, hurusom en talare på Norrlandsbänken berättade åtskilligt om sina erfarenheter rörande tillämpningen av utsokningslagens bestämmelser. Jag har också en viss erfarenhet i denna sak. Jag har varit kommunalnämndens ordförande i min hemsöcken närmare ett 20-tal år, och jag vet ifrån den tiden, vad resultat indrivningsförfarandet givit. Jag kan säga, att det har i allmänhet förfarit med stor mildhet mot dem som häfta för oguldna utskylder. Av dem som tillhöra de lösa arbetarnas klass har sällan kunnat uttagas något av de oguldna skatterna. Jag är fullständigt övertygad om, att därest man nu skulle vid äga en så avsevärd höjning av det utmättningsfria beloppet, som Kungl. Maj:t här ifrågasätter, nämligen från 150 kr. till 500 kr., kunde man nästan lika så godt genast taga fram stämpeln: »saknar tillgång», ty detta skulle säkerligen i alla fall bli resultatet.

När man läser det föreliggande förslaget och ser på detsamma uteslutande ifrån teoretisk synpunkt, så kan man ju erkänna, att det har ett visst fog för sig. Ett belopp å 150 kr. är mycket ringa, särskilt med hänsyn till penningvärdets fall. Man behöver verkligen ha den praktiska erfarenheten vid sidan för att komma till ett riktigt bedömande av hithörande förhållanden. Har man inte det, utan man dömer efter endast mera teoretiska begrepp, då tror jag, att man kommer att fara vilse i denna sak. Nu hör jag icke till dem, som vilja, att man skall utöva hårdhet mot dessa stackars skattskyldiga, vilka ha det smått, men min erfarenhet är den, att det är egen ligen icke de mindre bemedlade, som i allmänhet häfta för oguldna utskylder utan det gäller här en del kategorier, som ha jämförelsevis bättre inkomster, men som det utav olika anledningar är omöjligt att kunna få något utav. Det är oföts så, att av de mindre bemedlade är det möjligt att utfå skatterna. De ha i allmänhet en större ansvarskänsla, särskilt de som äro bofasta. Det är därför icke svårt att få ut skatterna av dessa, utan det är de lösa arbetarne, som det är särskilt besvärligt med.

Jag tror, som sagt, att om man skall gå den väg Kungl. Maj:t här anvisat till ändring i utsokningslagen, blir det så, att man icke

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

får någon glädje därav. Jag anser, att det är önskvärt, att man får lagen om införsel i avlöning, men vad man kan vinna genom den- samma tror jag går förlorat genom den nu föreslagna ändringen i utskökningslagen. Vad man här tar med den ena handen, ger man ut med den andra, och hela resultatet av dessa lagförslag, när de på detta sätt kombineras, blir lika med noll.

Enligt min mening hade det varit riktigast, att detta ärende blivit behandlat av särskilda utskottet nr 3. Det må ju vara, att de lagförslag som innefattas i detta betänkande icke stå i något direkt samband med författningsfrågan, men på sätt och vis hava de dock en viss beröring med nämna fråga och borde därför, enligt mitt förmenande, rätteligen ha varit remitterade till det utskott, som prövat författningsfrågan. Och detta tycker jag även framgår av den tankegång, som är utvecklad i den motion, som hr von Essen i första kammaren väckt uti denna fråga. Han säger där bl. a. följande: »I det statsrådsprotokoll, som bifogats Kungl. Maj:ts proposition nr 34 angående ändringar i villkoren för den kommunala rösträtten, erinrar hans excellens statsministern om nu föreliggande proposition, såvitt den avser förslag till införsel för utskylder i löntagares avlöning, samt framhåller, att frågan om utskyldsstreckets bibehållande därigenom kommit i ett väsentligen nytt läge. De föreslagna nya medlen för skatteindrivningen skulle enligt statsministerns åsikt, så långt sig göra läte, skapa trygghet för att skattebetalning icke skulle kunna försummas av oordentlighet eller ond vilja. Och om på detta sätt den starkaste möjliga säkerhet lämnades för att skattskyldigheten bleve fullgjord av alla, som därtill ägde förmåga, bleve utskyldsstrecket såsom garanti för att ej den försumlige erhöle rösträtt obehövligh och kunde fullständigt upphävas.»

Sedan kommer han till själva saken: »Det kan enligt min mening ej heller förnekas», fortsätter han, »att införselinstitutet skulle avsevärt underlätta skatterestantiernas indrivning, men det verkar något överraskande, att, då detta åsyftas, Kungl. Maj:t samtidigt föreslår ändringar i utskökningslagen, som, ehuru i övrigt eftersträfvansvärda, innebära sådan utvidgning av utmättningsfriheten, att, enligt vad justitieministern i sitt yttrande till statsrådsprotokollet även medger, indrivningen av skatter i viss mån skulle därigenom försvåras. 1917 års riksdag hade ej heller i den skrivelse, som föranlett utarbetandet av de nu föreslagna ändringarna i utskökningslagen, begärt, att det ökade skydd mot utmätning av avlöning, som åstundades, skulle äga tillämpning vid utmätning för utskylder, utan tvärtom uttalat sig mot en sådan utvidgning av utmättningsfriheten och för övrigt även hänvisat till vad lagutskottet vid 1916 års riksdag redan uttalat, att det nämligen beträffande utskylder icke kunde vara tillrädligt att bereda gäldenär ytterligare utmättningsfrihet för lön och pension utöver den vår lag redan i vidsträcktare mån än de flesta länders medgäve.

Under sådana omständigheter och då det nu mera än någonsin är angeläget att påförda skatter, så långt möjligt är, verkligen bliva betalda, har jag ej ansett mig kunna biträda Kungl. Maj:ts nu före-

liggande proposition oförändrad, utan får värdsamt hemställa, att de föreslagna ändrade bestämmelserna i utsökningslagen icke måtte vinna tillämpning å utmätning, som verkställes för indrivning av utskylder eller andra allmänna avgifter. Utmätningen bör visserligen icke ens i sådant fall få beröva gäldenären hans outhärligaste existensmedel. Men något sådant torde endast ytterst sällan behöva befaras vid skatters uttagande, sedan taxeringsmyndigheterna erhållit avsevärt vidgade möjligheter att i händelse av behov genom höjda skattefria avdrag lindra skattebördan.»

Ang. ändring  
i utsöknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Jag vill nu för min del säga, att det är ju icke att klandra, att utmätningmännen, som ha att uttaga oguldna skatter, förfara med mildhet, och det komma de naturligtvis även i fortsättningen att göra; men på samma gång som man höjer det utmätningfria beloppet så avsevärt, som det här är fråga om, ställer man det så, att det nästan blir omöjligt att begagna ett humant förfarande, utan detta blir mera strängt, vilket även kommer att lända gäldenären till skada. Ty det är uppenbart, att hans kredit i allmänhet försvagas, på samma gång det utmätningfria beloppet höjes. Jag tror därför, att kammaren gjorde riktigtast i att här intaga den ståndpunkt, som utskottets majoritet kommit till, nämligen att såvitt gäller utmätning för underhållsbidrag, utskylder och allmänna avgifter eller skadestånd på grund av brottslig gärning ett värde av högst 150 kronor och såvitt gäller utmätning för annan fordran ett värde av högst 300 kronor skola från utmätning undantagas.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wikström: Herr talman! Herr justitieministern gjorde gällande, att redan med nuvarande bestämmelser skulle man kunna utmäta hos sådana personer, som jag här särskilt pekade på, och han erinrade om, att i lagen talades om *nödiga* lösören. Jag tror mig emellertid kunna försäkra, att i det praktiska livet tolkas och tillämpas icke denna bestämmelse av utmätningmännen på det sätt som herr justitieministern här förklarade vara det riktiga, utan bestämmelsen ges nog i allmänhet den tolkning, att när lösörets värde icke överstiger det i lagen angivna beloppet, är det icke utmätningbart. Det lägges icke heller särskild tonvikt på ordet »nödiga». Beträffande det fall, som jag nyss här framdrog såsom ett exempel och därvid jag utmätte ett jaktgevär, så resonerade jag sedermera om saken med åtminstone en jurist, som ansågs ganska säker som sådan, och denne påstod för sin del, att det rådde knappast något tvivel om att, därest vederbörande överklagat utmätningen, skulle densamma hava upphävts. ehuru jag för min del tycker, att ett jaktgevär icke hör till *nödigt* lösöre. I allmänhet förhåller det sig nog så, att utmätningssmannen för att icke utsätta sig för risken att få en utmätning upphävd tolkar nu ifrågasvarande bestämmelse så, att om det icke finns lösöre utöver det i lagen fixerade beloppet, så betraktas egendomen som utmätningfri.

Herr justitieministern sade vidare, att jag icke ifrågasatt någon sänkning av det utmätningfria beloppet beträffande sådana, som

Ang. ändring  
i utsöknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

icke äro familjeförsörjare. Men det gjorde jag likväl. Jag förklarade nämligen, att i sammanhang med, att ifrågakvarande belopp höjdes för familjeförsörjare, kunde man sänka detsamma till 100 kronor, när det gällde ungarlar, och man skulle för övrigt gärna kunna sänka det till 75 kronor. Det är ju i alla fall så, att dessa lösa arbetare måste i regel ha en del personlig lösegendom. De måste ha en koffert och något litet småsaker, en sparksötting och varjehanda dylikt, som kan bli åtkomligt för utmätning, om det utmätningfria beloppet är satt tillräckligt lågt, men som man eljest icke kan komma åt. Jag anser det verkligen vara en ganska betydelsefull uppgift att ställa så till, att folk lär sig att icke skolka med betalningen av sina utskylder. Det bör finnas möjlighet att kunna klämma efter i sådana fall, där det tydligen blott är tredska, som ligger bakom en uraktlåten skattebetalning. Jag antar, att saken emellertid ligger så, att det bjuder juristerna i allmänhet emot att draga upp en dylik gränslinje; det anses väl från formell och lagteknisk synpunkt kanske icke lämpligt. Men jag tror i alla fall, att från rent praktisk synpunkt skulle en dylik avgränsning vara ganska betydelsefull. Jag håller under alla förhållanden på, att det bör ordnas på det sättet. Då jag emellertid icke ser någon möjlighet att kunna få fram den mening, som jag här förfäktar, genom ett bifall till vare sig utskottets. Kungl. Maj:ts eller reservanternas förslag, så vidhåller jag mitt yrkande om avslag å förslaget, i vad det avser den nu föredragna punkten. Jag anser, att det icke alls skulle vara till någon skada, om förslaget i denna del finge ligga till sig till nästa lagtima riksdag.

Herr H a g e: Herr talman, mina herrar! Jag har beklagligtvis icke varit i tillfälle att närvara i utskottet vid det slutliga avgörandet av denna fråga. Men om jag varit närvarande, så skulle jag säkerligen ha reserverat mig till förmån för Kungl. Maj:ts förslag; helst skulle jag dock ha velat yrka bifall till den motion, som vid denna punkt är avgiven av herrar Werner och Lövgren i Nyborg, där dessa med avseende å § 67 söka betona, att de avdrag, som skulle göras, borde icke blott vara *nödiga* utan även *skäliga*. Jag skall dock icke i *den* punkten göra något yrkande, utan vill endast inskränka mig till att yrka bifall till det av hr Pettersson i Södertälje m. fl. framställda yrkandet, d. v. s. till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag vill såsom motiv för denna min ståndpunkt särskilt framhålla, att det här i verkligheten icke är fråga om att höja det utmätningfria beloppet, utan det är fastmera fråga om att hålla det vid samma gräns, där det från början har stått. Om herrarna se på den kungl. propositionen och det föreliggande utskottsutlåtandet, skola nämligen herrarna finna, att den nu gällande gränsen för det utmätningfria avdraget å 150 kr. fastställdes 1905. Sedan år 1905 har penningvärdet sjunkit oerhört. Från år 1914 tills i år i oktober ha, efter den sista tillgängliga siffran, levnadsomkostnaderna höjts med 142 procent. Sedan har stegringen enligt vad jag hört, ytterligare fortsatt, så att densamma den 1 december ungefärligen kan

beräknas till 156 procent. Men redan före år 1914 har det från år 1905 förekommit en sänkning av penningvärdet. Det föreligger inga bestämda siffror i det avseendet, men man torde kunna beräkna för denna period höjningen i levnadsomkostnaderna till allra minst en 20 å 30 procent troligen ännu mera, så att vi alltså från år 1905 tills nu börja närma oss en totalökning på 175 å 200 procent. Om man nu tar denna procentsiffra och går ut från det år 1905 fastställda beloppet å 150 kr., så finna vi alltså, att Kungl. Maj:ts förslag är strängt taget ingenting annat än ett försök att hålla gränsen vid samma nivå, där den faktiskt från början har varit. Alltså bör man icke uttrycka saken på det sätt, att det här är fråga om att höja det utmättningsfria beloppet, utan i stort sett kan man säga, att det är fråga om att hålla det vid samma realnivå som förut.

*Ang. ändring  
i utsökningss-  
lagen m. m.  
(Forts.)*

Som motiv för min ståndpunkt skulle jag dessutom vilja peka på det förhållandet, att när man nu försöker från utskotts majoritetens sida göra en åtskillnad med avseende på det utmättningsfria beloppets storlek vid olika slag av fordringar, i det att man med avseende på underhållsbidrag, utskylder och allmänna avgifter m. m. vill sätta gränsen till 150 kr., men med avseende på andra saker vill sätta den till 300 kr., så ingå ju i den första kategorien även bl. a. skatter till stat eller kommun, alltså till tämligen stabila institutioner. Det kan å andra sidan vara så, att en person har en skuld exempelvis till en fattig änka, som innehar en matservering. För henne har man icke den hänsyn, som man har för kommunen, vilken är en bra mycket stabilare person än denna fattiga änka, som givetvis har ofantligt mycket större skäl för sitt krav att så fort som möjligt få ut det hon behöver för att kunna leva.

Jag vågar alltså det påståendet, att i vissa fall den skillnad, som uppkommer, när man å ena sidan ställer gränsen för det utmättningsfria avdraget vid 300 kronor och å andra sidan vid 150 kronor, kommer att verka synnerligen absurd, när man tänker på till vilka ändamål man skall använda de penningar, man utkräver.

Från dessa utgångspunkter skall jag, herr talman, för min del be att helt kort få yrka bifall till den reservation, som vid denna punkt är avgiven av herr Pettersson i Södertälje m. fl.

Herr Bogren: Herr talman! Då utskottsmajoriteten funnit sig föranlåten att beträffande de av regeringen föreslagna bestämmelserna i § 65 utsökningsslagen och § 30 konkurslagen rörande det utmättningsfria avdraget göra vissa ändringar, har majoriteten motiverat denna sin ståndpunkt därmed, att man på det föreslagna sättet icke skulle kunna nå i skatteindrivningssyfte den mera rörlige arbetaren, den löse arbetaren. Utskottsmajoriteten medger, att den arbetare, som bildat familj och har ett ordnat hem, bör mera skyddas. Uppfattningen hos oss, som ej ha kunnat följa med utskottsmajoriteten här, är den, att om man också bibehölle det utmättningsfria avdraget till 150 kronor, och även om man sänkte det med 50 procent ned till det gamla beloppet 75 kronor, herrarna därför icke skulle komma längre, när det är fråga om skatteindrivning

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

av de lösa arbetarna, som ha för vana att icke betala skatt. Ty dessa hava i allmänhet icke utmättningsbar egendom, uppgående ens till ett värde av 75 kronor. Alltså det mål, som herrarna vilja nå med bibehållandet av status quo, nämligen att såmedelst lättare kunna indriva obetalda förfallna skatter, nås icke. Vi däremot tro och äro förvissade om att detta mål i stor utsträckning, om icke över hela linjen, skall uppnås genom de nya bestämmelserna i införsellagen av 1917. Vad vi emellertid äro måna om, då vi vidhålla Kungl. Maj:ts förslag på 500 kronor som utmättningsfritt avdrag, är att skydda det lilla familjeboet för utmätning, som skulle helt och hållet ruinera familjen. Den synpunkten tror jag icke här kan överskattas.

Dessutom tro vi, att med den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, man skall kunna i högst väsentlig mån motarbeta den allt för mycket anlitade konsumtionskrediten, det för arbetarnas ekonomiska ställning så ytterst skadliga kreditsystemet. Det bör vara den kreditgivandes sak att lämna kredit, då han vet, att han har att löpa den och den risken, då han vet att blott för allmänna utskylder, underhållsbidrag, skadestånd för brottslig handling o. s. v. kan man få införsel i pension, lön eller arbetsförtjänst.

Vi hade i utskottet ett föredrag av tredje stadsfogden här i staden. Denne framlade bland annat en synpunkt till stöd för Kungl. Maj:ts förslag, vilken jag icke kan neka mig att här anföra. Han talade om att i denna stad, liksom även i flera av våra större samhällen det rätt ofta förekommer, att fattiga änkor, som hava att försörja sig själva och en större eller mindre barnskara, ofta söka nå detta sitt mål genom att hyra ut ett eller två möblerade rum. Skulle nu utskökningslagen tillerkänna en sådan änka ett avgiftsfritt bidrag på endast 150 kronor, så skulle, som så ofta skett och sker, det för henne bli en omöjlighet att hålla sig uppe.

Jag vill icke uppehålla kammarens tid med att anföra en hel del exempel, som vittna om att det är i högsta grad behjärtansvärt att här gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Det är en gärd av billighet och rättvisa, ja, en gärd av barmhärtighet och det är en omsorg om den strävsamme arbetaren, som har ett litet hem, en hjälp för honom att kunna bibehålla det och värja det mot olyckor, varöver den ordentlige icke kan råda.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den av herr Pettersson i Södertälje m. fl. avgivna reservationen.

Herr Vennersten: Herr talman, mina herrar! Jag har icke deltagit i den huvudsakliga behandlingen av detta ärende i utskottet och är därför ej heller antecknad som närvarande. Vid ett tillfälle var jag dock där, och det var just när den av den föregående ärade talaren omnämnde sakkunnige inför utskottet lämnade några upplysningar. Dessa upplysningar voro av sådan art, att jag ansåg, att det icke vore rätt att ställa sig på den sida, som förordade bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.



Det är naturligtvis synnerligen lätt såväl att förklara som för-  
svara och uppfatta Kungl. Maj:ts förslag såsom avseende en åtgärd  
av humanitet och billighet och därför ock av rättvisa, som den se-  
naste ärade talaren uttryckte sig, men det kan nog hända, mina  
herrar, att om man så där schema'iskt bedömer saken, man genom  
denna åtgärd, som skulle främja rättvisan, tvärtom åsidosätter den,  
och jag vill fråga, om icke genom ett sådant schematiskt tillväga-  
gångssätt som det här föreslagna, vars brister av herr Wikström  
så tydligt påpekats, man komme därhän, att man låte de tredskande  
och oordentliga elementen i samhället komma undan sin skattebe-  
talning på bekostnad av dem, som äro strävsamma, ordentliga och  
villiga att betala sin skatt, och för vilkas skyddande det föreligger  
mycket mera ömmande skäl än för de andra. Det är på den grund  
jag nu i det läge, vari frågan kommit, utan tvekan ansluter mig  
till herr Wikströms avslagsyrkande i samma syfte som han, näm-  
ligen att framkalla ett förslag, som bättre tillgodoser det verkliga  
live's krav och den rättvisa, rätt fattad, som vi alla vilja främja.

Jag skall icke uppehålla kammarerna med att ingå i detaljer,  
men vad skall man tänka, när man hör sådana exempel, som de av  
herr Wikström lämnade, gripna ur det levande livet, och vidare hör  
tredje stadsfogden i Stockholm påpeka, att om detta förslag blir lag,  
man skulle kunna säga, att möjligheterna att genom utmätning ut-  
tga u skylderna vore så gott som illspilogivna. Man skulle därmed  
eliminera denna utväg att utav tredskande, oordentliga element söka  
uttaga vad samhället äger rätt att av dem u kräva, icke blott i det  
allmännas intresse utan framför allt i de enskilda, ordentliga skat-  
tebetalandes intresse.

Herr Hage säger visserligen, att det här icke är fråga om att  
höja utan endast att vidmakthålla det förutvarande beloppet  
med hänsyn till penningvärdets enorma fall. Men jag frågar er,  
mina herrar, om ni äro beredda att taga konsekvensen av ett sådant  
ställningstagande, att över allt där förut 150 kronor utgått, där  
skola nu 500 kronor utgå. Det är icke möjligt att i denna stund  
kunna överblicka, huru penningvärdets fall slutligen kommer att  
gestal'a sig, men jag vågar varna för den uppfattningen, att man  
har rätt att redan nu taga för visst, att penningvärdet kommer att  
stadigvarande hava fallit så, att kronan icke vore värd mera än 30  
öre. Jag förutser visserligen, att en mycket betydande nedgång i  
penningvärdet kommer att kvarstå ef'er kriget, men jag tror icke,  
att vi gå så revolutionerande tider till möte på det ekonomiska  
live'ts område, som fallet bleve, om det nyssnämnda värdeförhållan-  
det skulle bestå.

Det är av dessa skäl jag icke kunnat finna det rådligt att till-  
mötesgå Kungl. Maj:ts framsällning, och det är uteslutande i det  
syfte. Som jag nämnt och som förut framhållits av herr Wikström,  
som jag anhåller att få ansluta mig till hans yrkande om avslag å  
Kungl. Maj:ts förslag i fråga om utsokningslagen.

*Andra kammarrens protokoll vid urtima riksdagen 1918. Nr 16. 2*

Ang. ändring  
i utsöknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet för att särskilt framhålla en synpunkt, som jag tycker icke blivit tillräckligt beaktad under debatten. Jag vill först erinra om, att, såvitt jag icke minnes fel, är ju vår utsökningslag från 1877. När denna lag behandlades av andra kammaren, var man överens om, att det borde sättas ett utmättningsfritt avdrag av 100 kronor. Första kammaren hade vid det tillfälle som så ofta en annan mening än andra kammaren och beslöt ett utmättningsfritt avdrag av 50 kronor. Sedan kom genom sammanjämkning beloppet att bestämmas till 75 kronor, vilket sedan bibehölls till 1905, då en ändring av lagen genomfördes, varvid 150 kronor bestämdes som utmättningsfritt avdrag, vilket ännu gäller.

När lagrådet granskade den proposition till ändring av lagen, som då förelåg, så fanns det ett justitieråd, som yttrade följande:

»Vid lagstiftning i detta ämne har man att tillse, å ena sidan att borgenären så vitt möjligt får sin fordran fullt ut hos gäldenären och å den andra sidan, att denne senare icke berövas det allra nödvändigaste för livets nödortt.»

Jag tycker, att vad detta justitieråd vid detta tillfälle sade är fullt riktigt och bör äga tillämpning än i dag. Nu hade han visserligen vid det tillfälle den uppfattningen, att de 150 kronor, som då voro föreslagna av Kungl. Maj:t, icke voro behöfliga, utan han ville stanna vid förutvarande 75 kronor, men det kan finnas olika uppfattningar om sådant också. Jag tror för min del, att skall man tillse, att den som har en skuld, vare sig av det ena eller andra slaget, icke berövas det allra nödorttigas, då måste man gå med på det förslag, som Kungl. Maj:t framlat och vartill yrkats bifall av herr Pettersson i Södertälje. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle icke så mycket vara ägnat att tillgodose ett rent industriarbetare- eller lönearbetareintresse som just andra småfolksintressen. Av industriarbetarna och lönearbetarna kommer man att taga ut skatterna genom det införselinsitut, som man här har föreslagit. Beträffande däremot de andra, som icke ha en sådan ställning som lönearbetarna, som icke ha ett veckovis eller månadsvis hämta sin avlöning och på vilka man icke kan tillämpa införselinsitutet, kommer man att vända sig till utsökningslagen. Det gäller då att tillgodose dessa människors behjärtansvärda intresse, deras berättigade intresse att icke bli berövade det som de nödvändigtvis behöva; så att icke dessa personer skola bli berövade sina redskap, att t. ex. en torpare eller mindre jordbrukare icke skall berövas sin ko eller drögare, en hantverkare icke sina verktyg, en sömmerska icke sin symaskin o. s. v. Förslaget avser just att tillgodose dessas intressen, och så vitt jag kan förstå och fatta är nog dessa samhällsgruppers intressen hela samhällets intresse, ty samhället som sådant kan icke ha intresse av att beröva dessa människor det allra nödvändigaste. Genom att beröva dem det blir nämligen ställningen värre för kommunerna än om man sätter det utmättningsfria avdraget så högt som här är föreslaget.

Man har från många håll — och särskilt tänker jag därvid på herr Wikström — tryckt på att dessa lösa arbetare, dessa bondsöner

och dylika, som herr Wikström talade om, har det hittills i Sverige varit mycket svart att taga ut skatterna och att, om detta förslag bleve antaget, skulle detta bliva annu svarare. Jag tror, att det är riktigt, att det varit svart att taga ut skatterna av dessa så kallade lösa arbetare, och att det också hädanefter blir svårt, vilket belopp man än sätter, vare sig 150 kronor eller 500 kronor. Jag tror för m. n. del, att skall man här få en lag effektiv, då bör man se till att man också använder sig av andra medel än som här föres agits. Det har vid några tillfällen, jag tror även under min riksdagsmannatid, varit motioner väckta, jag vill minnas från socialdemokratiskt håll, i samband med skattelagstiftningsfrågor, att bankinrättningar skulle vara skyldiga att till taxeringsnämnderna lämna uppgift på de ränteutgifter, som de ha å insatta medel. Ett sådant förslag har ännu icke vunnit riksdagens bifall. Huru skulle detta verka, herr Wikström, i ett fall sådant som detta, om dessa bondsöner, som icke äro fattiga, som i allmänhet ha penningar, fastän det icke ser så ut, om man hade något medel, genom vilket man kunde få vetskap om att de hade något litet kapital, fastän detta eljest icke syntes? Man kan tänka sig olika sätt att gå fram för att få ut skatterna. Den erfarenheten här man litet varstans, att det finnes nog ogifta personer, som uraklåta att betala sina skatter, icke därför att de varit sämre situerade än de gifva utan därför, att de befinna sig i en sådan ställning, att om de äga något, så ha de kanske detta i form av något kapital på banken.

Ang. ändring  
i utskottets  
lagen m. m.  
(Forts.)

Det förefinnes icke från min sida och jag vågar säga icke från någons sida, som ställt sig på Kungl. Maj:ts förslag, den uppfattningen, att vi skulle vilja vara med om en sådan lagstiftning, som ur effektivitetens synpunkt icke vore lika stark som någon annan. Vi vilja för vår del visst vara med om att medverka till att de allmänna utskylderna bliva inbetalta av dem, som ha möjlighet att göra detta.

Jag har för min del icke kunnat finna annat än att ett rent samhällsintresse kräver, att man icke sätter det utmättningsfria avdraget allt för lågt, och jag tror, att man för närvarande kan säga, att den summa, som av Kungl. Maj:tt föreslagits, kan anses nöjaktig, och jag ber för den skull, herr talman, att få yrka bifall till herr Petterssons i Södertälje reservation.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till samma hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Pettersson i Södertälje m. fl. i avseende härå avgivna reservationen samt 3:o) avslåg å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och fann herr talmannen den under 2:o) angivna propositionen hava flertalets röster för sig. Som votering emellertid begärdes, upptog herr talmannen för beslutande av kontrapositionen ånyo de båda återsände propositionerna, därvid herr talmannen förklarade sig anse den under 3:o) angivna nu vara med övervägande ja godkänd. Men jämväl ifråga om

Ang. ändring i utskottets lagen m. m. kontrapositionen äskades votering, i anledning varav först uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

(Forts.)

Den, som till kontrapropo sition i huvudvoteringen angående punkten A 1:o av andra särskilda utskottets hemställan i utlåtandet nr 7 antager yrkandet om avslag å såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till utskottets förslag.

Omröstningen enligt denna voteringsproposition utföll med 97 ja mot 79 nej; och blev följak ligen den av kammaren nu godkända propositionen för huvudvoteringen så lydande:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra särskilda utskottets hemställan i punkten A 1:o av utskottets förevarande utlåtande nr 7 med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Pettersson i Södertälje m. fl. i avseende härå avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Huvudvoteringen utvisade 104 ja mot 73 nej, vid vilken utgång kammaren således bifaller utskottets hemställan i förevarande punkt med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Pettersson i Södertälje m. fl. i avseende härå avgivna reservationen.

#### *Punkten A) 2:o.*

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle den i denna punkt innefattade lagen hava följande lydelse:

Härigenom förordnas, att till lagen den 14 juni 1917 om införelse i avlöning, pension eller livränta skall fogas en ny paragraf av nedan angivna lydelse:

#### 21 §.

Häftar någon för oguldn utskulder eller allmänna avgifter, skola beträffande sådana utskulder eller avgifter jämte stadgad indrivningsavgift eller ombördsreservation denna lags bestämmelser om införelse för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efterrättelse med följande tillägg och undantag:

1) Vad i 3 § stadgas skall ej gälla, men varde med rekommenderat tjänstebrev till galdenaren avsänt underrättelse om att indrivning paka lats och att han, där han har något att invända mot införsel eller att andraga beträffande de bestämmelser, som vid beviljande av införsel böra meddelas, äger att munligen eller skriftligen avgiva yttrande. Ej må beslut om införsel meddelas, förrän skäligen tid, minst åtta dagar, förflutit från underättelsens avsändande.

2) Sedan ett år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning, må införsel ej beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

3) Beviljas införsel till gäldande av såväl underhållsbidrag som utskylder eller avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, gånge detta belopp i första hand till bidragets betalning.

4) Vad i 10 § andra punkten och 17 § är föreskrivet äge ej tillämpning.

5) I fråga om redovisning för influtna medel skola tillämpas de i sådant avseende i gällande författningar angående uppbörd och indrivning av utskylder och allmänna avgifter meddelade bestämmelser.

Ang. ändring  
i utskottets  
lagen m. m.  
(Forts.)

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Utskottet hade föreslagit följande avfattning av lagen:  
Härigenom — — — lydelse:

### 21 §.

Häftar någon — — — undantag:

1) Vad i 3 §, 10 § andra punkten och 17 § stadgas skall ej gälla.

2) Sedan tre år förflutit, efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning, må införsel ej beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

3) Beviljas införsel till gäldande av såväl underhållsbidrag som utskylder eller avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, gånge detta belopp i första hand till bidragets betalning.

4) I fråga om redovisning för influtna medel skola tillämpas de i sådant avseende i gällande författningar angående uppbörd och indrivning av utskylder och allmänna avgifter meddelade bestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 februari 1919.

Punkten föredrogs, varefter

Herr H a g e yttrade: Herr talman! Jag skall be att få anmäla mig som ensam försvarare av regeringens förslag. Som herrarna se har utskottet här gjort en ändring i regeringens förslag och på den punkten föreligger ingen reservation. Men för min del skulle jag

Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.

(Forts.)

om jag hade suttit i utskottet vid behandlingen av denna fråga, reserverat mig till förmån för regeringens förslag.

I vilket avseende skiljer sig nu utskottets förslag från regeringens? Jo det är vid § 21 i punkt 1. Där har regeringen föreslagit, att man skall, där det är fråga om införsel för utskylder m. m., till gäldenären avsända underrättelse om att undrivning påkallats och att han, där han har något att invända mot införsel eller att andra beaktande de bestämmelser, som vid beviljande av införsel böra meddelas, äger att muntligen eller skriftligen avgiva yttrande. Beslut om införsel må ej meddelas, förr än skälig tid, minst åtta dagar, förflutit från underrättelsens avändande.

Här har utskottet strukit de bägge punkter, som jag nu refererat, och det har gjorts, säger man, av den anledningen, att ett fasthållande av denna bestämmelse skulle medföra mycken tidsutdräkt och kosta mycket pengar; dessa rekommendationsavgifter skulle nämligen stiga till avsevärda belopp. Man har vidare sagt, att särskilt här i Stockholm och i Göteborg skulle det bli ett oerhört stort antal brev att utsända för att meddela vederbörande, att det kommer att ske införsel i deras avlöning. För min del får jag säga, att dessa skäl, hur vägande de än kunna förefalla vid första påseendet icke kunnat övertyga mig om att regeringens förslag är oacceptabelt på denna punkt. Jag anser alltså för min del, att det skulle vara riktigt, om den av regeringen föreslagna bestämmelsen på denna punkt fortfarande fått stå kvar.

Avsikten med denna bestämmelse är nämligen den, att man skall underrätta gäldenären, så att han, när avlöningen skall utbetalas, får tillfälle att en liten smula ställa för sig med sina utbetalningar och i övrigt ordna sin ekonomi. Om han nu plössligen vid avlöningstillfället utan vidare drabbas av denna införsel blir följden många gånger den, när personen ifråga gjort vissa dispositioner för avlöningsmedlen, att han kommer i en mycket tråkig belägenhet, om han icke på förhand erhållit meddelande om denna införsel. Han skall t. ex. betala vissa belopp på andra håll, han har sat sig i skuld och måste göra en avbetalning eller han har sin familj att försörja, låt vara att det i sistnämnda avseende finnes särskilda bestämmelser utfärdade om visst utmätningsfritt avdrag. Om det nu sker införsel och utmätning vid ett visst tillfälle, så kommer personen, om han icke förut fått något som helst meddelande, när denna införsel skall sättas igång, många gånger i en mycket brydsam ställning.

En annan sak! Det kan ofta inträffa när det gäller införsel i avlöningen hos personer med mycket vanliga namn t. ex. Johansson, Pettersson, Karlsson, av vilka det ofta finnes många i samma hus, kanske tre fyra stycken i samma förstuga, det kan ofta inträffa, säger jag, att det blir misstag på person, så att man hos avlöningsförrätaren låter göra införsel och utmätning i alldes orätt persons avlöning. Jag har själv varit avlöningsförrättare i många år, så jag vet att sådant kan inträffa. Nu kan det visserligen ordnas efteråt. Men en person, som orätmätigt blir utsatt för sådana åtgärder,

måste naturligtvis känna sig i högsta grad pinsamt berörd därav, om han icke förut blivit meddelad, att det skall ske införsel i hans avlön ng. Kan man däremot åstadkomma en bestämmelse om att han skall på förhand underrättas om saken, så bortfaller hela denna olägenhet, och man kan rätta till saken, så att det blir den rätta personen, som träffas av införseln och därav följande utmätning. För min del får jag säga, att när det gäller ett så allvålligt ingrepp mot en medborgare, så bör han ha rätt att få veta, när införsel sker, och när utmätning kommer att äga rum.

Nu säger man visserligen, att personen ifråga vet mycket väl, att han är skyldig pengar för t. ex. utskylder. Ja, men han vet icke när detta kommer över honom, han vet icke när man kommer och drager av pengarna, och därför kan han i allmänhet icke ställa sin ekonomi och sina utbetalningar på sådant sätt, som han skulle göra, om han kände till att införsel skulle ske. Om den av regeringen föreslagna bestämmelsen infördes, skulle han däremot äga kännedom om den saken då han ju i rekommenderat brev fått underrättelse om den blivande införseln.

Jag ställer mig alltså i detta avseende på Kungl. Maj:ts sida, och jag gör det trots den invändning, som här har gjorts, att tillämpningen av detta system med underrättelse i vissa fall kan medverka till, att en person, som får meddelande om att det kommer att ske införsel i hans avlöning, slutar med sitt arbete på en plats och ger sig i väg till en annan anställning och därigenom försvårar möjligheten att indriva utskylderna. I ett eller annat enstaka fall kan de ta måhända inträffa, men i de allra flesta fall tror jag man kan säga, att saken icke kommer att ställa sig på det sättet. Har en person en någorlunda skaplig anställning så tror jag, att han i allmänhet icke slutar med den, därför att det göres införsel i hans avlöning. Ty han vet ju, att även om han slutar och kommer till en ny arbetsgivare, så ligger alltid denna möjlighet av ny införsel och ny utmätning fortfarande över honom. Och jag föresätter mig, att en person i allmänhet icke kan fortsätta på det sättet, så att han flvr från den ena arbetsgivaren till den andra, tre, fyra, fem gånger efter varandra endast för att fria sig från ett belopp, som det är fråga om att utmäta.

Från denna utgångspunkt ber jag därför, herr talman, att få yrka bifall till regeringens förslag oförändrat i denna punkt.

Härpå anförde:

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Herr Hage har redan riktigt redogjort för skillnaden mellan Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Nu säger herr Hage, att han icke blivit övertygad om, att regeringens förslag i detta stycke, där utskottet gjort en ändring, är alldeles oacceptabelt. I det avseendet vill jag ge honom fullkomligt rätt, regeringens förslag kan icke anses oacceptabelt. Det har med säkerhet icke heller varit utskottets mening att uttala något sådant, utan utskottets mening har endast varit, att med erkännande av de skäl, som Kungl. Maj:t åberopat, framhålla,

*Ang. ändring i utskökningslagen m. m.* att man skulle ernå en väsentligt högre grad av effektivitet hos detta nya institut, om man gjorde den lilla ändring, som utskottet framlagt och som herr Hage redan redogjort för.

(Forts.)

Jag vill endast erinra om, att här är fråga om att utmätningsmannen, innan han gör införsel på grund av restlängd, skall med tjänstebrev underrätta alla de gäldenärer, hos vilka det kan bli fråga om att verkställa införsel. I det avseendet har det beräknats, att det skulle bli icke mindre än 100,000 dylika försändelser, som finge expedieras här i Stockholm, och i Göteborg skulle antalet utgöra 50,000. Det är alldeles riktigt, att detta regeringens förslag är humant mot gäldenären, att på detta sätt på förhand underrätta honom.

Men i detta avseende är det av ett visst intresse att undersöka, huru motsvarande föreskrift i lagen den 14 juni 1917 om införsel för underhållsbidrag verkar. Där stadgas skyldighet för utmätningsmannen att bevisligen underrätta gäldenären om att införsel har sökts, och detta har utmätningsmannen gjort på det sättet, att han skickat rekommenderat tjänstebrev till gäldenären. Men då vederbörande fingo klart för sig, att det var fråga om sådana saker, när de fingo aviser om rekommenderade brev från förste stadsfogden, så brydde de sig många gånger icke om att taga ut dessa tjänstebrev, och då var det icke mycket glädje med hela arrangemanget. Om nu detta system tillämpades här, så skulle naturligtvis somliga taga ut sina meddelanden och andra icke. Men att det i många fall skulle medföra ett beklagligt dröjsmål med själva förrättningen är nog säkert. Och i många fall skulle underrättelsen i strid med vad man avser med saken verka som en uppmaning till vederbörande att skudda stoftet av sina fötter och söka annan anställning.

Herr Hage säger vidare, att sådana gäldenärer skulle ofta komma i en mycket tråkig belägenhet genom att införsel beviljades utan att de på förhand erhållit underrättelse därom. Även i det avseendet vill jag ge herr Hage rätt. Det kan nog tänkas fall, där det för gäldenären kunde ställa sig ganska otrövt, att sådana åtgärder vidtoges honom ovetande. Men i de flesta fall är det dock ett tillräckligt korrektiv mot denna olägenhet, då det stadgas, att gäldenären, om han önskar ändrade bestämmelser i fråga om sättet för införseln, endast har att vända sig direkt till den utmätningsman, som vidtagit åtgärden. Han behöver således icke klaga hos högre myndighet utan kan gå direkt till utmätningsmannen i fråga och säga: Så och så är det, för mig vore det synnerligen olämpligt, om detta sker på det sätt som nu är bestämt, och därför hemställer jag om någon jämkning i dessa bestämmelser, och då kan han få sådan jämkning. För övrigt kan det i detta sammanhang vara skäl erinra om, att enligt Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet i det avseendet lämnat orubbat, skulle gäldenären, om han alldeles vill slippa ifrån hela införselhistorien, kunna göra det antingen genom att betala beloppet eller genom att ställa pant och borgen därför. Då det ofta är fråga om små belopp, skulle det



nog icke ställa sig omöjligt för gäldenären att få borgen för de förfallra utskylderna, och så bleve det slut med hela införseln. Jag tror, att man bör akta sig för att allt för mycket blåsa upp dessa olägenheter för gäldenären.

*Ang. ändring  
i utsköknings-  
lagen m. m.  
(Forts.)*

Det kan vidare invändas, att misstag på person kunna förekomma. Detta är visserligen mycket beklagligt, men även i det avseendet skulle man kunna slå sig till ro vid tanken på att en gäldenär, som blivit utsatt för ett sådant obehagligt misstag icke behöver klaga utan endast har att gå till vederbörande utmätningsman och påvisa hur saken förhåller sig och så få beslutet upphävt.

Utan att således vilja bestrida, att de olägenheter, varom herr Hage talat, kunna vara att befara genom ett bifall till det av utskottet ändrade förslaget och utan att vilja bestrida, att det kan ligga en viss hårdhet mot gäldenären i vad utskottet här föreslår, tror jag dock, att om man verkligen håller på, att detta institut skall få den tillämpning, som man önskar, och verkligen bli effektivt, det är riktigt och klokt att gå med på de av utskottet föreslagna förändringarna, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talman givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

*Punkten A) 3:o.*

Utskottets hemställan bifölls.

Härefter föredrogs *punkten A) 4:o*. Därvid yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: I anslutning till det beslut, som andra kammaren redan fattat beträffande lagen om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utskökningslagen, ber jag få yrka, att kammaren nu också måtte bifalla den av mig m. fl. vid denna punkt fogade reservationen.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talman givna propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som reservationsvis föreslagits av herr Pettersson i Södertälje m. fl., fattade kammaren beslut i enlighet med sistnämnda proposition.

*Punkten B).*

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra särskilda utskottets utlåtande, nr 11, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 31 angående nedsättning av försäljningspriset för bränslekommissionens ved, dels ock två i anledning därav väckta motioner.

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.  
(Forts.)

Genom en den 15 november 1918 dagtecknad proposition, nr 31, vilken hänvisats till riksdagens andra särskilda utskott, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsradsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att medgiva, att bränslekommissionens vedlager finge försäljas till de nedsatta pris, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga med hänsyn till såväl de ändrade förhållandena å bränslemarknaden som önskvärdheten av ett lättande utav dyrtidens tryck, särskilt i fråga om de mindre bemedlade.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av propositionen inom andra kammaren väckta och till utskottet hänvisade motioner, nämligen

- nr 48, av herr *Lithander*; samt
- nr 52, av herr *Hage m. fl.*

Utskottet hemsällde,

1:o) att riksdagen måtte, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition ej kunnat i oförändrat skick av riksdagen godkännas, medgiva, att bränslekommissionens vedlager finge försäljas till pris, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga med hänsyn till en affärsmässig avveckling av bränslekommissionens verksamhet;

2:o) att herr *Lithanders* motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

3:o) att herr *Hages m. fl.* motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herr *Lindqvist* i Kosta, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts proposition oförändrad.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*:  
Herr talman, mina herrar! Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition i sin helhet utan har uteslutit den del av propositionens äskande, som går ut på att man skulle bereda möjlighet att tilldelas mindre bemedlade visst kvantum ved till nedsatt pris utöver den allmänna nedsättningen. Den princip, som hittills tillämpats vid utdelning av s. k. kortved, har ju varit den, att varje hushåll har fått på särskilda kort köpa ved till nedsatt pris i södra delen av landet 1 kbm., i mellersta Sverige en något större kvantitet och uppe i Norrbotten ända till 5 kbm. ved per hushållsmedlem. Av denna rätt ha så många begagnat sig, att under det nu tilländalupna hushållsåret har försålts 1.800,000 kbm. hushållsved på kort. Det har vid flera tillfällen klagats över, särskilt i södra Sverige, att 1 kbm. ved vore för liten kvantitet, och särskilt i kalla och dragiga bostäder vore det alldeles för litet. Jag hade därför för avsikt att försöka i någon mån lätta på detta bekym-

mer, och jag ville till det ändamålet bereda Kungl. Maj:t rätt att särskilt till mindre bemedlade, utdela en något större ranson ved per hushåll. Detta har nu utskottet icke kunnat biträda utan ansett, att en allmän sänkning av vedpriset skall i vart tillfälle giva en sådan fördel även åt de mindre bemedlade, att man fullt och helt kan uteluta denna bestämmelse. Jag beklagar, att utskottet kommit till den uppfattningen, ty det är ju ganska påtagligt, att även med den sänkning av vedpriset, som här kan tänkas ifrågakomma, så komma vi ändå icke ned till sådana vedpriser, att de mindre bemedlade skola kunna utan mycket stora uppoffringar anskaffa det vedparti, som för dem är erforderligt. Då emellertid utskottet är enigt med undantag av en enda reservant, så är det väl mycket små utsikter, att Kungl. Maj:t skall erhålla den begärda fullmakten i föreliggande fall.

Utöver detta är det en passus i utskottets yttrande, som jag gärna ville bringa på tal för att från någon av utskottets ledamöter erhålla en förklaring. På sid. 6 i utlåtandet säger utskottet: »Utskottet förutsätter alltså, att, med beaktande av de direktiv, som givits bränselekommissionen vid dess tillsättande, avvecklingen kommer att bedrivas på ett fullt affärsmässigt sätt. *Utskottet förväntar även, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att följa avvecklingen vidare förlopp.*» Det är särskilt den senare satsen, som jag i egenskap av chef för finansdepartementet måste få något närmare veta, vad utskottet därmed har avsett. Det har ju hela tiden varit min avsikt att ställa till riksdagens förfogande alla tillgängliga handlingar, och alla handlingar, som kunna komma i min ägo, skola till den ordinarie riksdagens beprövande överlämnas. Men det vill förefalla mig, att i denna sats *icke ligger innesluten den bestämmelsen, att Kungl. Maj:t skall vara hindrad att vidtaga nödiga åtgärder, förrän dessa först hava underställts riksdagens prövning*, utan det får väl närmast betraktas så, som att *riksdagens utskott förväntar, att Kungl. Maj:t skall till riksdagen inlämna nödiga handlingar och underställa riksdagens omprövning de beslut, som i anledning av utlåtandet här kunde bliva av Kungl. Maj:t fattade.* Så har jag för min del trott, att utskottets mening varit, men då det särskilt på det här området är synnerligen ömtåligt, så skulle jag gärna vilja ha det närmare uttryckt, så att Kungl. Maj:t vet, vad man egentligen har att rätta sig efter i föreliggande fall.

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman! Då jag står antecknad som reservant vid detta utskottsutlåtande och har en annan mening än utskottsmajoriteten, ber jag att få anföra några ord för min uppfattning.

Utskottets förelag avviker från Kungl. Maj:ts framställning, såsom departementschefen nyss anförde, i en punkt, och det är i anledning av denna avvikelse, som jag avgivit min reservation, då jag icke kunnat finna, att utskottets motivering för denna avvikelse varit tillräckligt stark. Kungl. Maj:t har föreslagit, »att bränselekommissionens vedlager må försäljas till de nedsatta pris, som av Kungl. Maj:t

Ang. försäljningspriset för bränselekommissionens ved.

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

prövas lämpliga med hänsyn till såväl de ändrade förhållandena å bränslemarknaden som önskvärldheten av ett lättande utav dyrtidens tryck, särskilt i fråga om de mindre bemedlade». Utskottet tillstyrker nu Kungl. Maj:ts förslag i den första delen endast med den ändring att orden »affärsmässig avveckling», som icke återfinnas i Kungl. Maj:ts förslag, inkommit i utskottets kläm. I sak torde icke dessa ord, såvitt jag förs'ått och kunnat uppfatta inom utskottet vid behandlingen där, ha någon annan betydelse än vad Kungl. Maj:t med sin proposition har avsett. Man kan således säga, att Kungl. Maj:ts framställning är tillstyrkt i dess förra del men icke i dess senare del. Vad gäller för'äljning av veden för lättnad av dyrtidstryck, som det heter, särskilt i fråga om de mindre bemedlade, så vill u'skottet icke vara med om det. De motiv som vederbörande departementschef anført för denna prisedsättning, äro de av oss alla kända förhållanden, som råda, och för vilka den urtima riksdagen blivit sammankallad, nämligen den oerhörda dyrtiden, som gör det svårt särskilt för de mindre bemedlade att anskaffa sina förnödenhetsvaror till överkomliga priser.

Man hade kunnat våga hoppas, att när Kungl. Maj:t här tagit ett initiativ, detsamma av utskottet t'llstyrkts och av riksdagen bifallits. Utskottet har nu avstyrkt, och riksdagen skall snart besluta. Det är kanske icke mycket hopp om att riksdagen skall bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit, då, som förut erinrats om, jag står som ensam reservant. Jag vågar dock hoppas, icke minst med hänsyn till de beslut, som urtima riksdagen tidigare fattat, att riksdagen skall trots utskottets nästan enhälliga avstyrkande vilja vara med om att bifalla förslaget. Vid några tillfällen här i riksdagen och särskilt i denna kammar har det rests krav om statsingripande för bispringande av det fattiga folket här i landet men då har det på många håll hetat, att det statsfinansiella läget lagt hinder i vägen. Man har nog haft — så har man uppfattat talarnas ord — ett varmt klappande hjärta för de ekonomiskt svaga i samhället, men det har icke varit möjligt att genast giva anvisning på var de medel skulle tagas, som behövdes för att bringa hjälpen åt dessa svaga. Men när utskottet här har avstyrkt en framställning i detta avseende, då har icke utskottet för sitt avslagsyrkande kunnat anföra ett dylikt skäl, och detta därför att det skälet, att det icke är möjligt att giva anvisning på penningarna för tillfället, icke skulle varit hållbart, då ju rörelsekapital tidigare ställts till bränslekommissionens förfogande och ett bifall till Kungl. Maj:ts framställning icke behöver medföra, att riksdagen nu giver anvisning på var medlen skola tagas.

Efter att hava anført ett förslag av bränslekommissionen om sätet för den ifrågasatta önskade utdelningen av kortved säger utskottet:

»Utskottet kan icke finna, att en utsträckt vedutdelning av denna art till nedsatt pris och medförande en så betydande statsutgift är tillräckligt motiverad eller av förhållandena påkallad, des'to mer som den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottet förordade rätten till sänkning av bränslekommissionens vedpriser vid sin tillämpning torde

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

komma att medföra en allmän lättnad å bränslemarknaden.» Utskottet har här sagt, att den ifrågasatta nedsättningen i vedpriset icke är tillräckligt motiverad eller av förhållandena påkallad. Utskottet finner med andra ord icke det ekonomiska läget beträffande de mindre bemedlade vara sådant, att staten behöver träda hjälpande emellan. Ej heller finner utskottet, av vad som framgår av dess motivering, vedpriserna så höga, att det på grund därav behöver göras något från riksdagens sida. Kan det verkligen vara utskottets mening, att den föreslagna nedsättningen av vedpriset för de mindre bemedlade icke är behöfvig? Ja, är det meningen, då vågar jag säga, att utskottets herrar ledamöter icke känna förhållandena sådana som de äro. Jag tycker eljest att envar, även om han icke kan hänföras till dessa mindre bemedlade, genom prövande av sin egen ställning och erfarenhet av hur litet man i dessa dagar får för sina slantar, skulle förstå, att ett verkligt behov föreligger. Tag för övrigt i dessa dagar vilken tidning som helst och ni skall, där ni blickar genom spalterna, bliva erinrade om att det verkligen råder ett nödtillstånd i många hem, ett nödtillsstånd sådant att man kan med rätt säga, att riksdagen bör se till, om den icke genom ett beslut kan medverka till att det kan bli en billigare brasa för dessa fattiga hem under vinterkylan, än vad eljest skulle bli fallet, om utskottets förslag bifalles. När man vet, att veden här i Stockholm kostar i dag över 30 kronor per kbm., då kan man väl hava rätt att säga till utskottets herrar ledamöter, att vedpriserna verkligen äro så höga, att Kungl. Maj:ts framställning är väl motiverad.

Utskottet pekar vidare på den s'ora statsutgift av en 12—16 miljoner kronor, som ett bifall till förslaget skulle komma att innebära. Ja, det kan ju ingen förneka, att en summa av 12—16 miljoner kronor är en avsevärd summa. Men om det är riktigt, då man från håll, där man tror sig känna förhållandena ganska bra, vill göra gällande, att man redan nu kan förutse, att bränslekommissionens verksamhet kommer att ådraga staten en förlust å bortåt 200 miljoner kronor, då kan man ju säga att sett tillsammans med dessa 200 miljoner kronor är en statsutgift av 12—16 miljoner kronor icke större, än att staten kan bära även denna utökning av förlusten.

Inom utskottet har man kriserat det förslag till ökad vedkortsutdelning, som uppgjorts av bränslekommissionen och vilket förslag såsom bilaga finnes bifogat utskottets u låtande. Det är möjligt, att man även här i kammaren till försvar för utskottets u låtande kommer att peka på detta bränslekommissionens förslag till ökad vedkortsutdelning. Jag ber då att få säga redan på förhand, att, vad detta förslag beträffar, så har icke Kungl. Maj:t bundit sig vare sig för det a förslag eller något annat, utan ett bifall i sak av riksdagen skulle sedan giva rätt för Kungl. Maj:t att i detalj ordna med bestämmelserna. Och för övrigt har ju Kungl. Maj:t icke kunnat åga ställning till detta bränslekommissionens förslag, då detsamma är avgivet först sex dagar efter det Kungl. Maj:ts proposition blivit avlämnad till riksdagen.

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.  
(Forts.)

Jag ber att få säga för min del, att, när jag ställt mig på Kungl. Maj:ts sida, så har jag icke för min del, om det skulle vara behöfligt, velat godtaga det förslag som bränslekommissionen här har uppgjort. Ty jag kan icke finna det vara riktigt, att vid en ökad vedkortsutdelning man går så till väga, som fallet skulle bli med detta förslag, i vad det gäller Norrland, att man skulle i vissa familjer få en så stor vedkvantitet, att den icke vore behöflig för familjen. Naturligtvis bör man se till att icke något sådant inträffar varav skulle följa en fara för att den, som köpt veden på kort till det lägre priset, sedan försäljer den till högre pris än han själv bealat. Men det är icke denna sak, som vi nu ha att diskutera, utan det är endast fråga om huruvida riksdagen vill bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit eller icke.

Så säger utskottet vidare i sitt utlåtande att »den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottet förordade rät en till sänkning av bränslekommissionens vedpriser vid sin tillämpning torde komma att medföra en allmän lättnad å bränslemarknaden». Ja, det kan man hoppas och tro, att så skall bli förhållandet; en allmän nedsättning av bränsleprisen måste naturlig vis verka i den riktningen, att det uppstår en lättnad. Men detta har Kungl. Maj:t icke varit blind för. Kungl. Maj:t har emellertid ansett att även med denna lättnad på bränslemarknaden bli vedprisen så höga, att man behöver till dessa mindre bemedlade anskaffa ved till ytterligare nedsatt pris.

Jag kan, herr talman, för min del icke finna annat, än att vad Kungl. Maj:t har föreslagit är starkt och väl motiverat, att sålunda en nedsättning av vedprisen såväl i allmänhet som för mindre bemedlade är av förhållandena påkallad och väl befogad, och jag skall därför be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning, vilket är detsamma som till min reservation.

Herr vice talmannen, som under herr Lindqvists i Kosta anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav nu ordet till

Herr Olofsson, som yttrade: Herr talman! Jag har intet yrkande att göra ifråga om klämman till detta betänkande. Men när utskottet i motiveringen framhåller de förluster, som bränslekommissionen åsamkat än genom den ena och än genom den andra åtgärden, och talar om de dyra vedprisen, så tycker jag att utskottets motivering är väl mycket uttunnad. Jag skulle vilja fylla ut den något och skall därför taga mig friheten att få be att utan vidare få göra ett tillägg till motiveringen å sid. 5 tredje stycket, som börjar med orden: »Detta omöjliggöres emellertid även av andra orsaker». Härefter skulle fortsättningen lyda: »Främst bland dessa böra framhållas såväl de av statsrevisorerna och bränslekommissionens överrevisorer påtalade höga rovärdena, som åsatts ved vid uttagning även från mycket väl belägna skogar, som ock den bristande planmässighet i kommissionens verksamhet vilken tagit sig uttryck dels i för stora avverkningar å avsidet liggande

trakter inom Norrland och Dalarna, dels i en vårdslös underlåtenhet att ombesörja klyvning eller barkning av en stor del av veden, dels ock i onödigtvis höga arbetsomkostnader och slösaktigt tillmätta löner åt en för uppdraget ofta ej tillräckligt kvalificerad personal, allt omständigheter, vilka, såsom riksbankens fullmäktige framhållit i sitt yttrande över förslaget till kapitalransonering, hafte ett synnerligt menligt inflytande på hela vår penninghushållning.» Och så skulle fortsättningen bli som utskottet säger: »Sedan bränslekommissionen år 1917 fastställt» etc.

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*  
(Forts.)

Jag tycker detta är en utfyllning i motiveringen, som talar för sig själv. Ty faktum är, att just genom det oskäligen rotvärdepris, som åsatts särskilt vad gäller Norrland, ha vedprisen här i vårt land blivit så oskäligen dyra. Man kan icke säga, att det är riktigt att sätta samma rotvärdepris på mera avlägsna skogar i Norrland, där det icke finnes några kommunikationer och icke möjlighet att taga ut skogen, kan man säga, utan där det skulle ställa sig förlusbringande att taga ut veden. Där har man emellertid satt samma rotvärdepris som t. ex. på björkskog i Skåne eller strax utanför Sockholm. Det är icke möjligt, att det kan ställa sig riktigt och rimligt med vedprisen under sådana förhållanden. Vi betrakta på många ställen i Norrland björken som ett ogräs i skogen, som vi skulle kunna taga ut mycket billigt. Däremot betraktas i Stockholmstrakten och i södra Sverige björken som mycket dyrbarare vara än barrveden, och det gör, att björkvedsprisen till den grad fördyras genom denna opraktiska åtgärd att sätta samma rotvärdepris överallt. Det finnes exempel på personer i Norrland, som berett sig stora inkomster genom att försälja avlägsna skogar till bränslekommissionen, ja, så oskäligen inkomster, att det icke är lönt att tala därom; det är rent upprörande.

Jag ber, herr talman, att få föreslå detta tillägg till motiveringen.

Vidare anförde:

Herr Lithander: Herr talman! Kungl. Maj:t har yrkat på en nedsättning av bränslepriset för de mindre bemedlade. Med anledning därav har jag tillåtit mig att i en motion göra det yrkandet, att denna förmån måtte utvidgas till att gälla även personer, som icke direkt kunna betraktas såsom hörande till dem man i allmänhet i dagligt tal menar med »mindre bemedlade», men som i alla fall känna dyrtidens tryck oerhört hårt. För min del kan jag emellertid icke se annat, än att utskottets utlåtande äcker såväl Kungl. Maj:s yrkande som även det yrkande, som jag tillåtit mig göra i motionen, under förutsättning nämligen att det verkligen blir iakttaget, att avvecklingen sker på ett affärsmissigt sätt, det vill med andra ord säga att man skall ta hänsyn till de oundgängliga kostnaderna, som varit förenade med vedens frambringande och sålunda icke basera dessa kostnader på sådana beräkningar, som hittills gjorts. Jag kommer därför att yrka bifall till utskottets hemställan, då jag har den uppfatt-

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

ningen, att, även om denna efter ordalydelsen innebär ett avslag på Kungl. Maj:ts framställning och min motion, så är den realiter ett bifal. under förutsättning att Kungl. Maj:t tillämpar u skottets förslag i fråga om begreppet affärsmässighet, sådant detta begrepp vanligen uppfattas.

Jag skall be att få uppehålla mig litet grand vid en del saker i själva motiveringen. Här står på sid. 4, att, när riksdagen vid olika tillfällen beviljat bränslekommissionen anslag, så har förutsättningen varit den, att dessa medel skulle återbetalas. Jag tillät mig i våras, när det stora anslaget till bränslekommissionen äskades, att redan vid remissen varna för den väg, som man då var inne på. Utskottet lyssnade icke till den varningen, utan anslaget beviljades utan ett ord från statsutskottet. Nu ha vi emellertid i detta betänkande fått veta, att i själva verket har omnämnda förutsättning icke kunnat upprätthållas, och att läget redan nu är sådant, att bränslekommissionens verksamhet ej kan tänkas avvecklade utan mycket betydande förluster. Det är då ganska anmärkningsvärt, att i statsutskottet, där siffrorna dock granskas så oerhört noga, då det gäller små belopp, där passerar ett så stort anslag till bränslekommissionen ehuru vid remissen åtföljt av en varning utan ett enda ord i utskottsbetänkandet om att man starkt kan ifrågasätta, huru mycket som kommer tillbaka av anslaget. För min del är jag fullkomligt övertygad om att av det stora anslag, som riksdagen beviljade i våras, få vi icke hälften tillbaka att räkna med som tillgång, om det nu icke rent av blir en total förlust.

Vidare står litet längre ned på sidan berörda de licensavgifter, som skulle avfordras den svenska industrien för att täcka merutgifterna på grund av kortveden o. s. v. Jag vill för min del vid detta tillfälle i alla fall uttala mina tvivel om lagligheten av detta och det berättigade däri, om det verkligen kan föreligga någon rätt att på så vis särbeskatta vissa svenska näringar för att utan riksdagens hörande använda medlen på ett eller annat vis. I det här fallet heter det, att det går till kortveden, men detta innebär realiter det, att i det dåliga läge, vari dessa finanser kommit, så har man tvingats att använda en väg, som man annars säkerligen icke skulle velat ha gått. Det säges, att det uppstått en förlust av cirka 10 miljoner kronor, och man har icke haft något annat sätt att gottgöra den förlusten än att gå till väga på detta vis.

Jo, det har funnits en annan möjlighet, nämligen en från första början mera affärsmässigt lagd drift av hela denna stora rörelse. Då hade vi ej behövt gå andra vägar vid sidan för att täcka förluster. Här står längre ned på sidan talat om förluster, som uppstå därigenom att veden ligger så, att bortforslingen är synnerligen kostsam, i den mån den över huvud taget kan verksällas. Och så står det på andra sidan, att det rör sig om några miljoner kubikmeter. Endast en prisnedsättning på 4 kronor går till 8,000,000 kronor och här gäller det ej blott en prisnedsättning utan kapitalförlust på hela denna stora kvantitet. Då kan man med skäl fråga sig, varför det över huvud taget någonsin ordnats så, att dessa miljoner kubikmeter upplagts på sådana platser, därifrån de över huvud taget ej alls kunna bortföras.



Vidare står på sidan 5, att ett bedömande i detalj försvårats därigenom, att bokslut för bränsleåret 1917—1918 ännu icke föreligger. Det är anmärkningsvärt, att vi i december månad i en så stor drift, som det är fråga om ej kunnat få fram ett bokslut. Överrevisorerna ha ej heller lyckats få fram det. Det tyder på, att saker och ting ej äro sådana, som de skola vara. Och det är ju kanske icke a. t. undra på, att själva driften blivit förlustbringande, när det ej ens efter så lång tid är möjligt att får klarhet i vad böckerna utvisa.

Utskottet säger, att det förutsätter, att nu, när detta yrkande skall antagas de direktiv, som bränslekommissionen vid dess tillsättande har fått, skola tillämpas nu vid avvecklingen, nämligen att ett fullt affärsmässigt sätt skall iakttagas. Jag är den förste att instämma i, att den saken bör vidhållas, men jag beklagar på det högsta, att det affärsmässiga effektivt fått träda i kraft först vid avvecklingen och ej under själva driften. Jag skall be att få nämna för herrarna, att det är en kostnad på 350,000 kronor per månad, som den saken kostar oss. Det betyder att, om man räknar med elva timmars arbetstid per dag — så länge torde nog bränslekommissionen ej arbeta i alla fall — blir det en kostnad av över 11,000 kronor per dag, och för varje timme, som går, blir det 1,000 kronor. Det är dock endast kostnaden för själva organisationen. Vi ha därjämte även att räkna med en räntekostnad, som tills dato har uppgått till 10,000,000 kronor för den tid, som bränslekommissionen existerat. I närvarande stund ha vi att räkna med en utgift av över 1,000,000 kronor i månaden. Det är alltså sammanlagt en kostnad av 350,000 kronor för administrationen och en räntekostnad av 1,000,000 kronor. Vi komma då till en kostnad av 1,350,000 kronor för varje månad, som går. Är det då ej alla skäl i världen att snart avveckla och göra av med detta, att minska utgifterna för administrationen och sälja veden och förvandla den i penningar, så att man får ett slut på detta förhållande, som nu existerar? Det är icke som det skall vara. Jag vill därför be att få räkta en enträgen och allvarlig maning till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att tänka på det för varje dag, som går, och varje timme, som går, att här skola vi ej dröja med att skaffa bort först denna och sedan de övriga kommissioner, som vi ha. Jag ber, herr talman, om ursäkt, om jag kommer in på det ämnet litet för mycket.

Jag vill säga, att vi skola ej här nöja oss med att sätta ned ett bränslepris med några få kronor av ett toppris, som är orimligt högt, så att det i den allmänna marknaden går att köpa ved 4 kronor billigare per kubikmeter, än vad bränslekommissionen debiterar. Vad betyder det? Jo, på den kvantitet, som vi för närvarande ha, ungefär 10,000,000 kubikmeter, gör det, om man blott sätter ned toppriset med de 4 kronor, som äro behöfliga, 40,000,000 kronor. Vi skola emellertid se till, att ej de konstlat höga priser, som bränslekommissionens finansiering vållat, i sin ordning få längre återverka på den allmänna marknaden, vars priser ju därigenom också bli onödigt höga, utan det hela skall drivas efter fullt affärsmässiga och rationella lin-

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränstekommissionens ved.

(Forts.)

jer så att det blir ett billigt pris på all ved. Frågan i sin helhet ligger nu ej före, utan vi röra oss om själva prisfrågan. Men jag hoppas, att det tillfälle snart skall komma, då man kan gå i detalj med granskningen av själva driften. Helst skulle jag se, om vid denna tidpunkt hela denna drift tillhörde det förflutna, så att man ej tvingades att gå i detalj, vilket eljest måste bli följden.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan med det tillägg, som påyrkats av herr Olofsson i Digernäs.

Herr Andersson i Knäppinge instämde häruti.

Herr Kristensson: Herr talman! Det må förlåtas mig, om jag något litet tar kammarens tid i anspråk i denna fråga. Jag har nämligen under det sista året kommit att syssla med bränstekommissionen dels i egenskap av överrevisor för kommissionen och dels som statsrevisor, ty på den avdelning, där jag satt, hade vi just att göra med bränstekommissionen.

Jag tog mig friheten, då den kungl. propositionen remitterades till utskottet, att framhålla vissa synpunkter. Dessa gingo ut på, att utskottet måtte så formulera sitt betänkande, att det klart framginge, att Kungl. Maj:t lämnades tillfälle att så snabbt sänka priset för bränstekommissionens ved, att vi ej ett ögonblick längre, än nödvändigt vore, upprätthöle en statlig reglering med påföljd av högre allmänt prisläge över hela linjen. Jag måste för min del säga, att jag blev ganska bekymrad, då jag här läste utskottets utlåtande. Jag kan ej finna, att utskottet gått alldeles principiellt riktiga vägar här. Emellertid förefaller det mig dock, som om man genom en ändring i motiveringen av ganska ringa omfattning, genom strykning av blott ett par passusar i motiveringen och genom något ändrad formulering i övrigt skulle kunna lämna möjlighet för Kungl. Maj:t och de organ, som här äro i fråga, att handla på sådant sätt, att ej onödigtvis en allmän prisfördyring i Sverige upprätthålles på grund av förhistorier, som vi alla känna till från bränstekommissionens och även andra kommissioners förvägande verksamhet. Jag tycker, att huvudvikten i dag ej så mycket, som herr Olofsson framhåll, ligger på, att vi se tillbaka på, vad som varit. Det är ett faktum, att överrevisorerna beräknat, att bränstekommissionen fördyrat den ved, om vilken de själva haft hand, under år 1917 med ej mindre än bortåt 125.000.000 kronor. Jag vil här räkna, att vi voro inne på en mycket högre siffra, 250.000.000 kronor. Och jag är för min del övertvågad om, att även denna högre siffra håller sig betydligt i underkant. Men då ville vi räkna ännu mera försiktigt och komma då till den siffra som officiellt gjordes i överrevisorernas berättelse för ved, som bränstekommissionen *själv* försålt. Men då man vet, att den fria marknaden försålt ungefär lika stor kvantitet ved, och att den fria marknadens pris rättat sig efter bränstekommissionens, så betyder det, att prisfördyringen för svenska folket år 1917 på veden var ej mindre än den dubbla. Räknar man, vad denna fördy-

ring gjort indirekt i fråga om de alster, vid vilkas tillverkning bränsle måste användas — och det är snart sagt alla inom produktionen — kommer man sannerligen upp till milliarden. Det blir ej att räkna med miljoner utan åtminstone omkring milliarden, som bränslekommissionen på grund av åtgärderna, vilka den ej kunde överskåda, då de vidtogos, höjt det allmänna prisläget för vårt svenska folk. Men dessa saker ej behandlas här i riksdagen i annat sammanhang, då dessa revisionsberättelser dels från statsrevisorerna och dels från överrevisorerna komma att famläggas för nästa riksdag. I dag gäller det att skaffa Kungl. Maj:t möjlighet att fortast möjligt avveckla detta tvångsläge, i vilket den fria marknaden kommit genom tillsättandet av bränslekommissionen och upprätthållandet av den statliga regleringen. Vi måste med andra ord bereda Kungl. Maj:t möjlighet att så handla, att icke på konstlad väg — om man börjar få en import igång av bränsle och andra artiklar — fortfarande efter kriget upprätthålles ett högre prisläge än den fria marknadens pris, utan att den fria marknaden får möjlighet att låta priset gå nedåt, i stället för att på konstlad väg hållas uppe vid de nuvarande höga priserna.

Det förefaller mig vara en principfråga denna, som andra kamraren i dag kan taga ställning till, om den vill. Det är denna fråga: skall en kommission, bränslekommissionen, industrikommissionen eller folkhushållningskommissionen — ty det gäller alla dessa — få åsätta högre priser på en vara, än som är betingat av nödvändigheten att lämna kommissionen skälig vinstmarginal för varan i och för sig? Skall en sådan kommission ha rätt att sätta högre pris på varan för att täcka en förlust, som den gjort på en annan artikel, eller som ligger långt tillbaka i tiden. Jag skall, herr talman, be att få exemplifiera detta. Det har stått litet i tidningarna om importen av sytråd, som en kommission här har vidtagit. Denna sytråd har kommissionen nu icke åsatt det pris, som den kunnat åsätta, om den tagit hänsyn till detta parti i och för sig, utan nu förhåller det sig så, att kommissionen under krigsåren vidtog den åtgärd — och därför kan den ej klandras, utan jag tror att åtgärden var riktig i och för sig — att igångsätta fabrikation i Sverige av svensk sytråd. Enelertid blev denna svenska sytråd avsevärt dyr, och driften medförde stor förlust. Vad är följden? Jo, då har kommissionen på det parti, som införskaffats behagat sätta ett pris, som är cirka 50 % — ifall jag är riktigt underrättad — högre än det, vartill denna sytråd kunde säljas i Sverige, och detta för att täcka den förlust, som uppkommit eller väntas uppkomma på grund av fabrikationen av inhemsk sytråd. Detta exempel innebär mycket farliga konsekvenser, det lämnar faktiskt ut beslutanderätten från statsmakterna till kommissionerna i väsentliga stycken. Vad är egentligen denna reglering att åsätta ett pris på sytråden som är 50 % högre än det, vartill den kunde säljas, för att betala en annan förlust som uppkommit genom fabrikationen? Vad är det annat, än att kommissionen pålägger tull på importerad sytråd för att därmed skydda alstren från en viss fabrik här i Sverige?

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

Äro vi nu inom denna kammare verkligen beredda att till kommissionerna utlämna en sådan makt? Jag är för min del beredd att principiellt säga, att vi måste stå på den ståndpunkten, då vi skola avveckla dessa kommissioner, att kommissionerna icke få, för att täcka en eventuell förlust, som eljest skulle drabba statsverket, åsätta en vara högre pris än som betingas av varans försäljning i och för sig. Det är en genomgående princip denna, som möter oss på alla områden. Den möter oss på industrikommissionens område ifråga om importen av koppar och dess ryska affärer i allmänhet. Den möter oss på folkhushållningskommissionens område ifråga om rätt så många artiklar. Om exempelvis affärerna ifråga om ett parti gått dåligt, så lägger man på en annan vara eller ett annat parti, vilken som helst, ett högre pris för att täcka förlusten. Bör icke i stället varje förlust få drabba statsverket? Följden blir då den, att statsmakterna få bestämma, i vilken ordning dessa förluster skola betalas, antingen att de skola betalas genom direkt beskattning nu omedelbart, eller att, såsom väl är rimligare, dessa förluster, som uppkommit under krisåren, icke nödvändigtvis skola drabba människorna här i Sverige precis nu, då stora folklager äro utfattiga och utarmade. Är det icke rimligare att draga ut betalningen över en litet längre tidsperiod, så att skatterna — eller vilken form statsmakterna kunna komma att använda för att taga in dessa medel — fördelas över en längre period? Detta är i alla fall ett spörsmål, som det blir möjligt för riksdagen att sedermera taga ställning till, om vi nämligen utgå ifrån att inte nu, sedan freden är slutet och då vi hoppas på andra förhållanden, dessa kommissioner längre skola få lov att på grund av den monopolställning, som de faktiskt ha, godtyckligt höja priserna på varorna för att komma ifrån förluster, som de kanske i vissa fall icke rätt för, men som de kanske lika ofta rätt för. Varje sak bör komma fram i sitt sammanhang, och icke det hela blandas tillsammans.

För att nu återknyta till den här föreliggande frågan om bränslekommissionens ved, så står det på sid. 6 andra stycket i utskottets utlåtande, att bränslekommissionen måste »givas rätt att försälja sin ved till priser, som motsvara marknadsläget och som möjliggöra en realisation med minsta möjliga förlust». Ja, det är nog riktigt i och för sig. Men hur skulle detta verka i praktiken, om man sammanställer det med den sats, som återfinnes längst ned på sid. 6? Det allmänna marknadsläget bestämes för närvarande ganska avsevärt av att det finns denna statsreglering på ved för industrien. Bränslekommissionen åsätter ett visst pris, och industrien får icke lov att köpa vilken ved den vill, utan det skall den fråga bränslekommissionen om. Tacka för att den fria marknaden då icke blir sådan, som den skulle bli, om även bränslekommissionens vedförsäljning vore fri och icke stode under statsreglering. Den fria marknadens pris höjas naturligtvis upp till i närmaste nivå med bränslekommissionens pris ehuru det ju från den gångna tiden finns exempel på att den fria marknaden på vissa håll icke kunnat hålla samma pris som bränslekommissionen, därför att kommissio-

nens pris varit så orimligt höga, som de varit. Men marginalen har dock varit ytterst li en. Man bör nu, som sagt, sätta den nyss anförda satsen i utskottets motivering i samband med vad som står längre ned, nämligen att utskottet finner det »påkallat att medgiva, att bränslekommissionens vedlager må, där så erfordras, försäljas till nedsatt pris för att möjliggöra att den av Kungl. Maj:t anbefallda avvecklingen av bränslekommissionens verksamhet måtte äga rum med minsta möjliga förlust för statsverket». Ja, där komma vi just till den saken. Skall detta förverkligas, så kommer ett högre prisläge för bränsle att upprätthållas. Detta betyder i sin mån ett högre prisläge, med högre kostnader, högre företagarevinst, högre företagarränta, på industriens produkter. Det betyder en konstlad förlängning av ett högre prisläge än som för närvarande är nödvändigt. Å andra sidan ha vi då den möjligheten att nu omedelbart taga den förlust, som vi i alla fall icke kunna undkomma, genom att realisera veden så fort som möjligt, så att den icke ligger och ruttar bort, men därvid icke taga alltför stor hänsyn till den förlust, statsverket genom en sådan realisering kan komma att åsamkas.

Sedd i sin helhet är denna sak av ofantligt mycket större principiellt innebörd och betyder ofantligt mycket mera än de önskemål, som min ärade partikamrat, herr Lindvist i Kosta, framförde. Ty om vi realisera veden efter dessa linjer, som jag framhöll, så betyder det, att de fattiga i detta land få icke blott några kronor billigare ved på korten utan även nedsatta priser på alla de produkter, som äro beroende av bränslefrågan här i landet. Vi göra de fattiga klasserna en mångdubbelt större tjänst, om vi gå den vägen, än om vi gå den, som herr Lindqvist i Kosta rekommenderade, och vilken för övrigt troligen skulle försvåra avvecklingen av hela denna sak.

Jag vill därför, herr talman, tillåta mig att väcka det förslaget, att sista stycket på sid. 6 i utskottets motivering får följande lydelse: »Av det anförda torde framgå, att utskottet finner det av omsändigheterna påkallat att medgiva, att bränslekommissionens vedlager må, där så erfordras, försäljas till nedsatt pris.» Därefter skulle strykas de närmast följande raderna, som lyda: »... för att möjliggöra, att den av Kungl. Maj:t anbefallda avvecklingen av bränslekommissionens verksamhet måtte äga rum med minsta möjliga förlust för statsverket. Givetvis får denna avveckling ej ske mer brådstörtat än som betingas av ekonomiska hänsyn.» Ja, vad är det för ekonomiska hänsyn? Är det ekonomiska hänsyn till statens pung eller till allmänhetens? Det framgår icke. Jag skulle alltså, herr talman, vilja hemställa, att de rader, jag senast läste upp, utgå och att fortsättningen sedan kommer att lyda: »Utskottet förutsätter dock — i stället för »alltså» — att, med beaktande av de direktiv, som givits bränslekommissionen vid dess tillsättande, avvecklingen kommer att bedrivas på ett fullt affärsmässigt sätt.»

Så komma vi till den sista punkten i detta stycke, vilken synes mig ganska dunkelt formulerad, och beträffande vilken herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ju också mycket riktigt måste göra en förfrågan hos utskottet, vad den betyder. Här står

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

nämligen: »Utskottet förväntar även, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att följa avvecklingens vidare förlopp.» Skall detta tolkas på det sättet, att Kungl. Maj:t icke får vidtaga några åtgärder, utan att riksdagen undan för undan beredes tillfälle att uttala sin mening om saken? Det tror jag vore synnerligen opraktiskt i vad gäller denna stora sak. Det är nog icke heller meningen, utan vad utskottet velat framhålla torde vara det, som också är mycket riktigt, att Kungl. Maj:t skall lämna riksdagen upplysning om de åtgärder, som Kungl. Maj:t undan för undan vidtager, så att riksdagen hålles å jour med Kungl. Maj:ts åtgärder. Men riksdagen kan givetvis, på grund av att den icke är samlad hela året om och för övrigt på grund av sin sammansättning, icke taga den verkställande makten i denna sak och ange direktiven angående avvecklingen undan för undan. Jag tillåter mig hemställa, att denna punkt måtte förtydligas, så att det klart framgår, vad som tydligen varit utskottets mening med densamma. Den skulle då komma att i stället lyda: »Utskottet förväntar även, att Kungl. Maj:t lämnar riksdagen redogörelse för avvecklingens vidare förlopp.» Då blir det klart framsagt, att riksdagen skall underrättas undan för undan angående de åtgärder, som Kungl. Maj:t kan komma att vidtaga.

Herr talman, jag tillåter mig all'så yrka, att de ord på sid. 6 sista stycket, som börja »för att möjliggöra» och sluta med »ekonomiska hänsyn» utgå, att i nästa mening ordet »all'så» utbytes mot ordet »dock», samt att i sista meningen i samma stycke orden »bereder riksdagen tillfälle att följa avvecklingens vidare förlopp» ersätts med orden »lämnar riksdagen redogörelse för avvecklingens vidare förlopp». Enligt vad jag förvissat mig om, kommer från håll, som är infresserat av denna fråga och som på förberedande stadium deltagit i behandlingen av dessa ärenden, samma yrkande att göras i första kammaren. Om kammaren i dag bifaller detta förslag, så blir ju följden den, att dessa ord utgå ur motiveringen, varigenom Kungl. Maj:t lämnas frihet att handla på det sätt, som landets bästa kräver och landets största medborgareantal säkerligen är bäst betjänt av.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr vice talman, mina her! Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har framställt en fråga angående meningen med en punkt i utskottets motivering, vilken punkt också berördes av den näst föregående talaren. Jag kan i anledning av denna fråga endast säga, att den tolkning av uttalandet, som herr statsrådet själv gjorde, utan tvivel var riktig och överensstämmande med utskottets mening. Då utskottet säger, att det förväntar, att riksdagen får tillfälle att följa avvecklingens vidare förlopp, så kan inte gärna, såvitt jag förstår, däri ligga en framställning om att också få tillfälle att fatta beslut i ärendet. Utan utskottet var nog av den meningen, att Kungl. Maj:t, även om utskottets hemställan bifalles, skall vara oförhindrad att vid-

taga de åtgärder, som erfordras för avvecklingens verkställande. Emellertid, då nu detta ansetts otydligt och då den näst föregående talaren föreslagit en ändring i uttrycken, så vill jag för min del förklara, att jag icke har något att invända mot herr Kristenssons ändringsförslag.

Här är fråga om en affär av mycket stora och mycket svåröverskådliga proportioner. Såväl Kungl. Maj:t som riksdagen hade från början utgått från, att bränslekommisionens verksamhet skulle bedrivas utan egentlig förlust för statsverket. Det kapital, som riksdagen ställde till kommissionens förfogande, skulle återbetalas. Redan på grund av de förhållanden, som nu äro utredda, är det givet, att denna tanke icke låter sig realisera. Redan nu är det givet, att en avsevärd förlust kommer att uppstå på bränslekommisionens rörelse. Skulle nu Kungl. Maj:ts proposition oförändrad bifallas, så skulle enligt utskottets mening förlusten kunna komma att antaga proportioner, om vilka man nu svårigen kan göra sig en föreställning. Och vad som särskilt är betänkligt är, att då skulle hela affären komma att avvecklas på ett sätt, som omöjliggjorde för en följande granskning att rättvist avgöra, i vad mån förlusten var vållad och fullt förklarlig på grund av rådande ekonomiska förhållanden, i vad mån den berodde på utdelning av s. k. kortved, och i vad mån den berodde på fel i avvecklingens planläggning och handhavande. När jag säger detta, är jag skyldig att genast tillägga, att utskottet naturligtvis icke ett ögonblick tänkt sig, att bakom förslaget skulle ligga någon avsikt att ställa så till, att förhållandena på detta sätt bleve svåra att efteråt utreda. Men utskottet är övertygat om, att ett bifall till förslaget skulle kunna ha denna icke önskade verkan. Därför har nu utskottet ansett det betänkligt att bifalla den kungl. propositionen i dess oförändrade skick, d. v. s. utskottet avser sålunda, att det syfte, som propositionen har uttalat att även kunna verkställa utdelning av s. k. kortved till mindre bemedlade icke bör på detta sätt främjas. Att märka är emellertid härvid, att utskottet icke velat ifrågasätta någon inskränkning i den försäljning av ved till nedsatt pris åt mindre bemedlade, varom Kungl. Maj:t redan har förordnat. Det är utskottets mening att lämna den försäljningen fortfarande alldeles orubbad. Det är endast i fråga om ökningen av ifrågavarande vedförsäljning, som utskottet ställt sig avvisande. Härvid har nämligen utskottet icke kunnat undgå att taga hänsyn till den plan, som framlagts av bränslekommisionen i skrivelse till finansministern och som finnes intagen här i utskottsbetänkandet med början på sidan 15. Där meddelas det bl. a. på sidan 16, att det vore meningen, att de, som enligt gällande bestämmelser fått vedkort, skulle, utöver vad de nu ha rätt att få, tilldelas ytterligare ett lika stort antal kort, berättigande till enahanda rabatt. Varje sådan person skulle då under innevarande bränsleperiod sammanlagt erhålla kort berättigande till inköp i Norrbottens län av högst 10 kubikmeter, i Västerbottens län av högst 6 kubikmeter, i Jämtlands, Västerbottens, Gävleborgs och Kopparbergs län av högst 4 kubikmeter och i övriga delar av landet

*Ang. försäljningspriset för bränslekommisionens ved.*

*(Forts.)*

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

av högst 2 kubikmeter, allt med den ovannämnda begränsningen, att in ett hushåll skulle äga bekomma större kvantitet ved än som sålunda belöpte å 5 personer. Nu är det ju sant, att Kungl. Maj:t icke har fastställt denna av bränslekommissionen uppgjorda plan. Men Kungl. Maj:t skulle, om propositionen oförändrad bifölles, i allt fall vara oförhindrad att fastställa en *liknande* plan för försäljningen. Utskottet har därför funnit hela saken så pass äventyrlig, att utskottet ej kunnat biträda det kungl. förslaget i nämnda avseende. En vedförsäljning enligt de av bränslekommissionen uppdragna linjerna skulle, särskilt i de nordligaste länen, kunna fresta många att köpa ved för att sedan försälja den med vinst, ett förhållande, som det ju icke kan vara meningen att främja.

Häremot anför nu reservanten inom utskottet herr Lindqvist: Är det då utskottets mening, att den ifrågasatta nedsättningen i vedpriset icke behövs? Nej, herr Lindqvist, det är icke utskottets mening. Utskottet anser lika väl som herr Lindqvist, att det är i hög grad önskligt, att man kan bereda de mindre bemedlade, och även andra förresten, en nedsättning i vedpriset, men vi äro av den meningen — som här redan uttalats av herr Kristensson, oaktat han icke tillhör utskottet — att om avvecklingen av bränslekommissionens affärer får ske på ett fullt affärsmässigt och ekonomiskt sätt och utan konstlade ingripanden på bränslemarknaden, så kommer därav att följa en så llmän och genomgripande nedsättning i bränslepriset över hela linjen, så att detta kommer att i mycket större utsträckning lända till gagn för alla, som behöva få billigt bränsle. Vi tro i själva verket, att bifall till utskottets förslag skall mycket fullsändare främja det syfte, för vilket herr Lindqvist här gjort sig till tolk.

Herr Olofsson har här framställt yrkande på en ändring i motiveringen. Såvitt jag kunde fatta, var syftet med den ändringen egentligen att få giva bränslekommissionen en litet kraftigare uppsträckning, en kraftigare tillrättavisning för dess bränslepolitik. Jag undrar, om det egentligen nu är nödvändigt att lägga den löken på laxen. Utskottet har ju på flera ställen tydligt nog uttalat, att det i vissa avseenden icke finner sig kunna godkänna bränslekommissionens åtgärder. Men å andra sidan föreligger icke nu frågan om ansvarsfrihet för bränslekommissionen. Den frågan kan ju bli tillfälle att dryfta, när statsrevisorernas berättelse en gång här kommer att föredragas, och jag tror det är öfödiget att nu gå händelserna i förväg genom att på det sätt herr Olofsson föreslår spetsa till motiveringen ytterligare.

Vidare har herr Kristensson påyrkat ytterligare en ändring i motiveringen i syfte att förekomma en missuppfattning av vad som skulle vara utskottets mening. Herr Kristensson anser det nämligen kunna dragas den slutsatsen av vad utskottet säger lärost ned på sidan 6, att utskottet menar, att bränslekommissionen för att undvika en ökad förlust för statsverket skulle fortsätta med sin politik att hålla konstlade pris på bränslet och därigenom få förlusten bragt till mindre proportioner. Det har icke varit utskottets mening.



och jag kan icke heller finna, att man behöver få den uppfattningen av vad som står här. Men då i alla fall den missuppfattningen gjort sig gällande och en strykning enligt herr Kristenssons förslag såvitt jag kan se, icke skulle åstadkomma någon farligare lucka i motiveringen, så skall jag för min del icke motsätta mig det förslaget.

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.  
(Forts.)

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med de ändringar i motiveringen, som ha föreslagits av herr Kristensson.

Herr H a g e: Herr talman, mina herrar! Detta förslag av regeringen innehåller ju en praktisk och en social del. Den praktiska delen innebär, att man skall i allmänhet försöka avveckla bränslekommissionens verksamhet på ett så fördelaktigt och lämpligt sätt som möjligt. I den sociala delen däremot söker man bereda någon lättnad i de allra lägsta befolkningsslagen ställning genom att åstadkomma billigare ved för dem. Då måste man säga, att det vore förvånansvärt, om andra kammaren skulle följa utskottsmajoriteten och fullständigt skära bort den sociala delen av Kungl. Maj:ts förslag. När Kungl. Maj:t här även gjort ett yrkande som tager hänsyn till de sociala synpunkterna, då vore det sannernligen förvånansvärt, om i denna kammare, där det finnes så många representanter för småfolket och arbetarklassen, man skulle följa utskottsmajoriteten och fullständigt taga avstånd från Kungl. Maj:ts förslag i dess sociala del. Jag tror det skulle väcka en synnerligen stark förvåning hos arbetarklassen och de små ute i landet. Och det förvånar mig i allra högsta grad, att den liberale miljonären, representanten från Göteborg, herr Wijk, som lancerade denna linje i utskottet, verkligen har kunnat få med sig högersocialdemokraterna i utskottet med undantag av herr Lindqvist på den linjen.

Det kan visserligen antagas att det är riktigt vad som här sagts av herr Kristensson i Göteborg nämligen, att, taga vid den praktiska delen av regeringens förslag så åstadkomma vi en *allmän* nedsättning av priserna. Men vad Kungl. Maj:t synbarligen vill åstadkomma är, att utöver den *allmänna* nedsättningen -- som jag för min del tror icke kommer att bli så synnerligen stor -- det åstadkommes en *särskild* förbättring därutöver för de allra lägsta samhällslagen. Och jag tycker, att åtminstone socialdemokraterna i denna kammare borde vara med om att hjälpa till, när man vill åstadkomma något i *den* vägen. Alltså menar jag, att vad man här bör söka åstadkomma är både det ena och det andra. Man bör söka åstadkomma en allmän nedsättning av vedpriserna, som jag dock icke tror blir så synnerligen betydlig men givetvis någon och då även till fördel för arbetarklassen, men därutöver bör man gilla Kungl. Maj:t när Kungl. Maj:t nu velat vara med om ett därutöver få vissa låga priser för de allra lägsta samhällslagen.

Nu vet jag visserligen, att här från utskottsmajoritetens sida göres gällande, att man bör icke nu försätta på denna väg och tilldela billig ved exempelvis även till sådana personer, som befinna sig

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.  
(Forts.)

i inkomstklasserna fyra, fem, sex och sju tusen kronor och däröver. Man skall ju göra det, om man fortsatte på den väg, som föreslås av bränslekommissionen. Jag vill dock påvisa, vad som förut konstaterats att bränslekommissionens förslag är ännu icke gillat av Kungl. Maj:t. För min del vill jag säga, att man skulle kunna så-tillvida taga avstånd från bränslekommis-sionens förslag, att man säger så här: vi bry oss icke om att giva ökad tilldelning av billig ved åt personer med fem, sex och sju tusen kronors inkomst, men däremot med avseende på de lägsta inkomsttagarna, som endast ha två eller tre tusen kronors inkomst, kan det finnas skäl att verkligen hålla på Kungl. Maj:ts förslag. Och jag tror, att regeringen för sin del icke skulle vara ovillig att göra på det sättet och allt å skära ned gränsen, så att endast de allra lägsta inkomsttagarna finge nytta av denna sociala del av Kungl. Maj:ts förslag.

Herr talman! Så ser jag saken, och jag tror alltså det, att om man går på herr Lindqvists förslag, så åttudkommer man fördelar åt de allra lägsta inkomsttagarna uöver dem, som givetvis bli en följd av herr Kris'enssons och utskottsmajoritetens linje. Från den utgångspunkten, herr talman, ber jag — då jag ej ser någon möjlighet att få igenom min egen motion, som går ut på att åstadkomma gratis-utdelning av ved till de fattigaste — att få yrka bifall till herr Lindqvists reservation d. v. s. till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Thorsson: Herr talman! Då det här under debatten talats om vad det ena eller det andra förslaget skulle gå ut på och vad resultatet skulle bli, om man följde Kungl. Maj:ts proposition eller om man följde utskottets förslag, så måste jag känna mig skyldig att lämna ett par uppgifter, som i viss mån kunna inverka på ledamöternas sätt att bedöma denna fråga.

Det framgår av den redogörelse som lämnats i propositionen, att bränslekommissionen har för omkring 13 miljoner kbm. ved avverkat. Härav ligger något över 6 miljoner kbm. framme vid lastageplatser och på de olika konsumtionsorterna. Hälften av lagret ligger däremot ute i skogarna och kan icke utan avsevärda kostnader transporterats fram till konsumtionsorterna. Detta förhållande har naturligtvis en viss betydelse, när man vill bedöma, vilken inverkan det föreliggande förslaget skall få i prisbildande syfte. Även om kommissionen nu kastar ut dessa närmast tillgängliga omkring 6 miljoner kbm. till direkt förbrukning, till hushållsved och till industrikonsumtion, så kan det aldrig fränkommas, att med den avstanning som skett i tillförseln av stenkol, så betyder icke detta bränslelagers utkastande till konsumtion så mycket, att detta kan få något avgörande inflyvande på prisbildningen i allmänhet. Jag kan icke neka till att, när jag hör en del talare resonera här, det synes mig, att saken för dem ligger på det sättet, att om staten rent av skänkte bort bränslekommissionens ved under morgondagen, så skulle det vara en Gudi behaglig gärning, ty då skulle vi här i landet komma att stå oss alldeles utmärkt bra. En del av kamma-

rens talare synes nästan vilja framhålla att om icke staten ingripit på bränslemarknaden skulle vi rent av på detta område nu varit oberörda av dyrdiden. Jag är icke lika övertygad som herrarna tyckas vara om, att bränslepriset hade varit så långt här i landet, om bränslekommissionen icke hade existerat. Jag är medveten om att en del beslut som har fattats angående vedanskaffning icke sänkt priset på denna vara utan tvärtom höjt detsamma. Men hade herrarna av herr Lithanders uppfattning varit de, som reglerat bränslemarknaden i detta land och detta år, så är det mycket tveklaktigt, om veden hade varit billigare i dag, än den nu är. Det går icke att utan vidare bara säga, att det är kommissionerna som åstadkommit allt elände, som existerar, utan man får väl ändå medgiva att de ha haft med omständigheter att kämpa, som varit nästan övermänskliga. Och icke minst bränslekommissionen fick sig förelagt en uppgift av omfattande dimensioner, ursprungligen var ju avsikten att mobilisera hela nationen för denna uppgift som bekant begärde dåvarande regeringen, att riksdagen skulle bifalla den sociala värnplikten för att genom denna åtgärd åstadkomma den nödvändiga bränslemängden. Det förslaget bekämpades till det yttersta, särskilt i denna kammare, och det sades, att vill staten bara betala bra, så kommer nog bränslet ut i marknaden. Punkt och slut. Redan några dagar innan beslutet om att avslå den sociala värnplikten fattades, var rotvärdepriset bestämt av riksvärderingsnämnden. Det är alltså icke riktigt rätt, när man vill övervältra på bränslekommissionen hela skulden för det höga vedpriset. Jag är övertygad om, att det var ett missgrepp att sätta rotvärdepriset på sätt som skett och jag vill här säga, att de som gjort affär på detta, äro skogsägarna, som i många fall erhållit en oskäligen ersättning för sin skog, framför allt om man till detta lägger att den verksamhet, som bränslekommissionen bedrivit, har mera tillgodosett skogsskötseln här i landet än att tillgodose vedkonsumenternas intressen. Med utgångspunkt från att det var en ren nationalekonomisk vinst att utsortera den dåliga skogen och tillvarataga den i form av ved, har den tillgodose till den sidan av saken kanske i för hög grad och på bränslekonsumenternas bekostnad.

Genom att framlägga den nu föreliggande propositionen har jag trott mig tjäna såväl det enskilda som det allmännas intressen. Det kan icke annat än gagna det allmänna om statens vedtillgångar för såst möjligt realiseras till rimliga priser. Dock kan jag icke tänka mig, att denna affär skall ske på sådant sätt, att man bara skall vräka ut veden utan hänsyn till vart den kommer och till vilket pris den utlämnas. Ty det kommer säkerligen icke att återspegla sig i prisbildningen, om vi för en förut väl tillgodosedd industri lämna ved till ett genom skattdragarnas medverkan nedsatt pris. Det kommer icke att bidra i allmänhet till att vi få köpa den vara billigare, som kommer att produceras med tillhjälp av den ved vi utlämna. Ty det är *stenkolspriset*, som bland annat lägges till grund för bedömande av produktionsvärdet av varan, när den skall skickas ut. Herrarna skola således icke tro, att i den allmänna prisregleringen ett utsläppande av bränslekommissionens ved

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

skall ha en sådan epokgörande inverkan. Men det är uppenbart, att just genom en affärsmässig realisering av bränslekommissionens vedlager skall man i vissa fall kunna förekomma, att det upprätthålles några konslade priser. Och det är allt vad Kungl. Maj:t för sin del velat syfta till, att man icke med någon tillstymmelse till berättigande skall kunna peka på, att kommissionens verksamhet fortfar att fördyra veden.

Jag är övertygad om, att den nuvarande ordföranden för bränslekommissionen, vår gamle kamrat här i kammaren disponent Andersson från Arvika, med sin erfarenhet skall på bästa möjliga sätt avveckla denna affär, och det är därför jag vill instämma med herr Kristensson, att man får försöka att icke alltför mycket försetta med det klander, som hittills ständigt haglat över såväl denna kommission och förresten alla kommissioner.

För min del vill jag säga, att jag känner mig egenligen icke ha på något sätt medverkat till den skedda vedavverkningen, åtminstone ej i annan mån än att jag under mars månad medverkade till att man fortsatte med vedavverkningen i Jämtland, därför att en ledamot av första kammaren interPELLERADE och var mycket indignerad över att kommissionen då avslutade vedavverkningen däruppe och släppte hela denna massa människor i arbetslöshet. Och samtidigt erhöLL jag från landshövdingen i Jämtlands län ett mycket enträget telegram, vari han påpekade det farliga i att lämna 800 arbetare i arbetslöshet i mars månad. Jag medverkade då till att vedavverkningen försette en månad längre än som var tänkt. Jag hade naturligtvis ingen som helst möjlighet att bestämma, var veden skulle avverkas, men jag medverkade på det viset, att jag gav bränslekommissionens chef order att försöka ordna saken så, att minsta möjliga arbetslöshet uppstod. Men jag erinrar om nu, att vid det tillfället sade man: vad är egentligen en förlust för statsverket i detta avseendet, jämfört med att i samhällsrens intresse kunna hålla alla dessa människor i arbete. Då hade flöjten ett annat ljud. Då skulle statsmakterna åtaga sig avsevärda kostnader, för att det skulle bli samhällslugn. När nu resultatet av detta samhällslugn visar sig i fördyrat bränsle, så hör man bara talet om denna oordnade och planlösa avverkning.

Under denna debatt har herr Kristensson framfört en principfråga av synnerligen djupgående natur, som jag icke kan låta stå alldeles oberörd, just därför att den berör hela samhället i mycket eminent grad. Och det är frågan: huru skall avvecklingen ske, när vi skola återgå till normala förhållanden? Herr Kristenssons resonemang bottnade däri, såvitt jag fattade honom rätt, att alla kostnader för dyrtidens avveckling skola utan vidare överföras på statsverket, och framförallt får icke kommissionerna vidtaga någon som helst åtgärd i syfte att reglera denna övergång, vi skola öppna alla slussar och taga in huru mycket varor som helst i syfte att sänka de nu gällande höga priserna. Är detta resonemang så hållbart? Kan man icke tänka sig att i viss mån under övergången även använda någon sorts clearingssystem för att på denna väg nå fram till normala förhållanden.

Här har man särskilt ifråga om syträden, som ju i och för sig är en jämförelsevis liten fråga, sagt, att de åtgärder, som staten på ett tidigare stadium vidtagit för att säkerställa tillgången på denna vara, icke nu får på något som helst sätt avspeglas i prisbildningen sedan den första engelska syträden kommit in i landet. Är det riktigt, att staten genom skatter eller annorledes skall påtaga sig hela den kostnad, som blir en följd av avvecklingen? Om man vid början av kriget hade tillämpat en sådan anordning att statsmakterna vid gränsen tagit hand om allt som skulle utföras och för statsverkets räkning behållit skillnaden mellan det pris, som varorna vid försäljning till utlandet betingade, och det pris varan betingade här i landet, och likaledes vid gränsen tagit hand om alla inkommande varor och med överskottet som ernållits på de utförda varorna befalt prisskillnaden för de införda varorna, då hade vi nu på ett helt annat sätt haft i vår hand att reglera avvecklingen. Det ha icke statsmakterna gjort, utan då tillåtit enskilda företagare att begagna sig av alla chanser under de första åren för att samla ägodelar. Många av dem, som då skuro guld med täljknivar, ha nu realiserat både verkliga och fingerade vinst och låtit andra komma in i nätet, och det är i många fall icke samma publik man därvidlag möter nu som i början av kriget. Men statskassan som är tom, skall nu taga ansvaret. Vi ha ingen möjlighet att med den reglera sådana här företag, utan vi måste gå skattevägen för att skaffa nya medel. Om frågan kunde begränsas till att omfatta endast kommissionernas verksamhet, om den prisreglering som föranledes av avvecklingen av sådana affärer, där staten genom kommissionernas direkta utlägg av statsmedel är intresserad, vore saken ej så svår att ordna. Ty trots allt äro dessa belopp icke större än att staten bör kunna bära därav föranledda förluster. Men under denna krigstid har hela produktionen råkat i oloag, man kan icke lämna alla hittills i landet tillverkade varor vind för våg och utan vidare låta priset regleras genom införseln från utlandet. Tänka icke herrarna på, att i så fall gå alla skakningar, som en sådan anordning framkallar först ut över arbetarna, som icke ha rätten till arbete garanterad, utan som ha den rätten garanterad nätt och jämnt så länge, som den enskilde företagaren anser sig kunna med fördel använda hans arbetskraft?

Spörsmålet att hålla vissa näringar i gång måste också läggas i vägskålen vid bedömandet av denna fråga. Om jag har rätt i detta mitt sätt att se tingen, så kunna vi icke utan vidare släppa varje reglering av prisbildningen, förrän vi kunna komma in i normala förhållanden igen. Jag skulle därför vilja be herrarna betänka sig mer än en gång, innan ni utan vidare skriver under på, att den taktik, som rekommenderas av herr Kristensson, ensam är den rätta. Jag tror, att man får tillämpa dem båda. Man måste genom statsmakterna så långt som möjligt se till att importen av varor bringar den nödiga prissänkningen, men man får icke i ett enda slag hoppa från det ena och över till det andra utan måste överväga, om det icke är riktigare att reglera prisbildningen genom att jämnt och lugnt gå över till det nya. Vi skola dock icke förglömma, att det finns makter, som t. o. m.

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

under brinnande krig hava arbetat ihop avsevärda förråd av varor, som det en vacker dag kan behaga dem att skicka på oss i dumpingsyfte; då vi t. o. m. sakna råvaror till sådana priser, att vi med den allra största ansträngning kunna möta dessa företeelser, gäller det att icke låta vad som anses vara nödvändigt för i dag ensamt vara bestämmande för vårt görande och låtande för morgondagen.

Jag vill med detta mitt anförande hava sagt, att tiden icke är kommen att utan vidare avskaffa kommissionerna och dess regleringar. De ha ännu åtskilligt att uträtta.

Herr Johansson i Uppmälby: Jag skall icke bli långvarig, då jag antager, att det blir många talare efter mig. Då riksdagen beviljade rörelsekapital åt bränslekommissionen, skedde det under den förutsättningen, att dessa medel skulle av bränslekommissionen till statsverket återbetalas, och man hade t. o. m. i sitt stilla sinne en tanke på att man skule få ränta på de medel, som statsverket förskottade till bränslekommissionen, och vi äro också på det klara med att denna kommissions verksamhet kommer att tillskynda statsverket avsevärda förluster. Huru stora dessa förluster komma att bli, därom kan ingen säga något, och man har mycket svårt att säga huru stora dessa förluster varit under den tid, som gått, då det visar sig, att det åtminstone är omöjligt att få någon bestämd klarhet däri så mycket mer, som något bokslut ännu icke är uppgjort för år 1917. Vi äro på det klara med att staten får vidkännas en avsevärd förlust, en förlust, som vi icke komma ifrån och då stå vi inför den frågan: Skola vi taga förlusten nu eller skola vi dröja en längre tid, innan vi taga denna förlust? Jag har haft den uppfattningen, att de vore bättre att taga förlusten snarast möjligt, ty ju längre vi dröja desto större blir förlusten. Jag har därför ansett, att man borde utgå ifrån att avveckla denna affär efter fullt affärsmässiga principer. Vi veta, att en affärsman, som har ett lager, vilket han anser stå i risk att falla och gå ned i värde försöker realisera detta sitt lager och på samma sätt borde även staten göra, när det nu gäller det ineliggande bränslelageret.

Det är väl icke för mycket sagt, att för omkring 20 % av den dyrtid, som vi hava här i landet, hava vi att tacka det sätt, på vilket bränslekommissionen skött sina affärer. Just därigenom att man fått upp bränslepriset till en sådan höjd, har man också bidragit till att industriläget blivit så förfärligt fördravad, som de blivit, och den stora allmänheten har också fått betala ofantligt mycket för andra varor än ved. När man nu står inför frågan om en avveckling, gäller det som jag förut sagt, huru snabbt och huru fort denna avveckling skall tillgå. Jag vill också omnämna — och den tanken har jag framfört i utskottet — att det synes mig som om det beträffande en stor del av det vedlager om 5 miljoner kubikmeter, som ligger kvar i våra skogar, vore klokt att vidtaga åtgärder i syfte att försälja denna ved redan i skogen, där den ligger, ty om bränslekommissionen skall ombesörja framförlandet av denna ved till kommunikationsorterna, är det min uppfattning, att vi icke komma att

få så mycket för denna ved, som transportkostnaderna gå till. Den största delen av denna ved är sekundär ved. Den är obarkad och okluven och en var, som sysselsatt sig något med lantbruksgöromål och har någon erfarenhet på detta område, vet, att åtminstone, när det gäller björkved, densamma icke bör få ligga. Ty om den får ligga över en vinter, är den förlorad. Då har den nämligen ruttnat inuti, ty nävern hindrar den från att kunna torka och den så att säga förkolnar, och det finns intet värde i den. Jag har t. ex. från de trakter, där jag hör hemma, sett huru man under de gångna månaderna på vägarna forslat fram från skogen dylik mindervärd g ved, som det är absolut säkert, att det icke finnes någon möjlighet för bränslekommissionen att kunna sälja till ett sådant pris, att därigenom den kan få betalt för vad transportkostnaderna från skogen ned till järnvägsstationen gå till. Det vore därför enligt mitt förmenande lyckligast, om man sålde den veden till industrien, eller om man sålde den t. o. m. på offentlig auktion i mindre poster. Då skulle möjlighet finnas för att jordbrukare, som ha egna dragare, och andra, som bo i närheten, åtminstone kunde köpa av den veden, som i alla fall, om den får ligga ett år till, icke har något värde.

Det är märkligt, att man, såsom det berättas, i Norrland och Dalarna huggit i skogarna så långt från kommunikation lederna, att man icke vet, huru man skall få veden därifrån. Att flotta den därifrån går icke, ty om den är huggen i långved och upplagd i klipp, är den så genomdragen av vatten, att den icke torkar, och då den därtill är huggen på olämplig årstid, kommer den under flottningen att sjunka. Det finns då icke någon annan möjlighet än att kola av den. Det säger ock bränslekommissionen i en av de bilagor, som här finnas, nämligen att man haft den tanken uppe att inköpa kolognar, som man skulle transportera upp till skogarna. Jag skulle vilja på det beämdaste varna statsrådet och chefen för finansdepartementet ifall den tanken kommer upp, för att gå med på ett dylikt projekt. Vi hava sorgliga historier om huru bränslekommissionen skaffat sig sin materiel och beställt massor med ris- och trätuggare mer än de någonsin använt, och som icke alls varit till någon nytta. Skulle man nu börja lägga sig till med särskilda kolognar, som skulle transporteras upp till ödemarkerna för att där kola veden, tror jag, att vi komma att göra samma sorgliga erfarenhet, som vi gjort beträffande övriga maskiner och dylikt, som bränslekommissionen anskaffat.

Min uppfattning är den, att man icke skall tillgripa den åtgärden att såsom herr statsrådet nys nämnde helt enkelt realisera till varje pris. Det synes mig vara nödvändigt att endast realisera till varje pris den ved, som ligger kvar i skogarna i synnerhet den, som är obarkad. Beträffande åter den ved, som man fått fram till järnvägsstationerna, har jag den meningen, att man icke skall slumpa bort den, men att en avsevärd nedsättning i priset även å denna ved är nödvändig. Herr Hage funderade på och kunde icke förså, att det finns socialdemokrater, som kunna gå med på utskottets förslag. Jag vill då säga, att det för mig bestämmande varit, att jag ansett, att

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

en allmän prisnedsättning på ved måste bli så stor, att den kan bidra till att priset på bränslet i sin helhet sjunker, och även att denna prisnedsättning blir så stor, att den för med sig, att priset på industrialstren, vilkas fördyring på grund av dessa vedpriser ökats, även sjunker, och att till följd härav folket i sin helhet, och då även småfolket, får en så stor vinst av denna prisnedsättning, att därigenom kan uppvägas den prisnedsättning, som annars skulle komma dem till godo i form av kortved.

Det har av utskottets ärade ordförande även framhållits, att vi inom utskottet skulle motsatt oss eller haft en tanke på att motsätta oss den utdelning av kortved, som är beslutad genom en förordning som utkom i — jag tror — juni månad 1918. Huvudorsaken till att vi icke gått med här varit, att i Kungl. Maj:ts proposition finns icke med en enda rad omnämnd den plan, efter vilken man tänkt sig, att denna utsträckt utdelning av vedkort skulle komma att ske. Det enda som vi haft att se på, har varit den plan, som bränslekommissionen lämnat, och vilken finnes bifogad såsom bilaga. Och denna plan är av sådan beskaffenhet — åtminstone i vad det gäller övre Norrland — att det ser ut, som om det varit bränslekommissionens avsikt med den att bli av med veden och icke att man endast skall tillgodose vissa personers behov av bränsle.

Om det nu skulle så vara, att Kungl. Maj:ts förslag blir ändra kammarens beslut, känner jag ingen grämlelse däröver. Jag har inom utskottet velat gå fram på den linje, som jag trodde skulle gagna det allmänna och även den samhällsklass, som jag här representerar. Men om utskottsmajoritetens förslag går igenom, vill jag förklara, att jag är villig att gå med på den ändring i motiveringen, som påverkats av herr Kristensson. Jag tror, att det kanske kan vara nödvändigt med den ändring som han föreslagit, och jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som föreslagits av herr Kristensson.

Herr Carlsson i Frosterud: Herr talman! Då jag i denna fråga står enig med utskottet om det slutyrkande, som utskottet i det föreliggande betänkande kommit till, tillåter jag mig att ge en förklaring över att jag inom utskottet ej ansett mig kunna yrka bifall till den kungl. propositionen i dess senare del. Den kungl. propositionen anger nämligen icke på något sätt, hur det är meningen att tillämpa det medgivande, som i propositionen föreläs att riksdagen skulle giva. Den enda ledtråd man därvid har haft att hålla sig till, är det här förut under debatten omtalade förslaget från bränslekommissionen, som är avgivet på anmaning utav herr finansministern då finansministern tillfrågade bränslekommissionen, hur man borde förfara, för den händelse riksdagen nu ger sitt bifall till förslaget om utsträckt försäljning av kortved. Bränslekommissionen har därvid utgått från den principen, att man skulle taga saken så enkelt, att man endast fördubblade vedkortens antal. I den kungl. propositionen finnes, som var och en kan se, icke någon ledtråd för bedömandet av hur Kungl. Maj:t själv har tänkt sig saken, och detta får man ju ytterligare klart för sig, då man ser, att detta



bränslekommissionens förslag är tillkommet några dagar senare, än den kungl. propositionen avgavs.

Enligt detta bränslekommissionens förslag skulle det i detta avseende ställa sig så, ifall vedkortens antal fördubblades, att i Norrbottens län skulle en familj på fem personer med 5,000 à 7,000 kronors årlig inkomst få köpa 50 kubikmeter ved, varå bränslekommissionen enligt egen uppgift skulle komma att göra en förlust av 275 kronor, bortsett från vad fraktkostnaderna där överstiga medelfraktkostnaderna för hela riket. I Västerbottens län skulle däremot en likaställd familj inte få köpa mer än 30 kubikmeter ved, och dess kristidslindring komme att i så fall utgöra endast 165 kronor. I Jämtlands och Västernorrlands län skulle en likställd familj få köpa 20 kubikmeter ved, och statsbidraget för denna familj blir alltså endast 110 kronor, och i övriga delar av landet skulle varje dylik familj få köpa 10 kubikmeter, och statsbidraget för en dylik familj bleve då endast 55 kronor. Denna proportion mellan de olika landsdelarna torde i och för sig icke vara rättvis. Men om så icke är, synes det vara ännu orimligare att utveckla det så, som bränslekommissionen föreslagit, nämligen att fördubbla vedkortutdelningen på så orättvisa grunder. Den av bränslekommissionen föreslagna kortutdelningen torde otvivelaktigt kunna leda till, som här redan förut är påpekat, att många i Norrland bli tilldelade vedkort på ett vida högre parti ved, än de behöva, och i det fall, att denna kortved kommer att ställa sig billigare än veden i den allmänna marknaden, kan man möjligen befara, att dessa kortinnehavare köpa ved från bränslekommissionens lager och sedan sälja densamma i allmänna marknaden till högre pris, än de själva fått betala, d. v. s. veden komme att bli en jobbarevara.

Men jag hyser den uppfattningen, att bränslekommissionens förslag dessutom innebär en principiell oriktighet av ännu betänkligare slag, då man som utgångspunkt tar, att staten önskar att i allra främsta rummet lindra dyrtidens tryck för de allra sämst ekonomiskt lottade. Bränslekommissionens förslag verkar ju så, att en familj om fem personer med högre inkomst, som har råd att hålla större våning och som följaktligen förbrukar mera ved, ända upp till 50 kubikmeter, skulle, när det gäller Norrbottens län, få en statshjälp av, som jag nämnde ända till 275 kronor, då däremot för en familj på fem personer bland de fattigaste, som inte har mer än ett rum och kök och som vare sig behöver använda eller har råd att köpa mer än, låt oss säga, 10 kubikmeter ved, statshjälpen skulle inskränka sig till endast 55 kronor. I södra delarna av landet, där kortutdelningen är ringare, blir givetvis den nu senast påpekade oegentligheten mindre framträdande.

Nu torde mot detta resonemang kunna resas, och har redan rests, den invändningen, att detta bränslekommissionens förslag icke är utav Kungl. Maj:t fastställt. Ja, det är nog riktigt, men som denna fråga har legat för utskottet, har där icke funnits några andra riktlinjer att taga hänsyn till, och jag för min del kunde inte känna mig likgiltig för hur man komme att gå tillväga i detta fall, då

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.  
(Forts.)

staten skulle göra så avsevärda ekonomiska uppoffringar för att lindra dyrtiden för de mindre bemedlade eller, som det står i den kungl. propositionen, för »lättnad av dyrtidens tryck, särskilt i fråga om de mindre bemedlade». På vad sätt och efter vilka normer detta moment i den äskade fullmakten skulle komma att tillämpas, får man sålunda av den kungl. propositionen ingen vägledning om.

Herr Hage har i sin motion föreslagit, att den kungl. propositionen skulle kompletteras på så sätt, att en del utav denna bränslekommissionens ved skulle bortskänkas till mindre bemedlade. Inte heller herr Hage har emellertid i sin motivering givit någon närmare framställning om vad han menar med »mindre bemedlade». Har yttrar ungefär som så, att det skulle vara ett sätt för riksdagen, att här ge Kungl. Maj:t rätt att bereda någon ekonomisk hjälp för sådana, som icke äro statstjänare, men, såvitt jag kunnat läsa herr Hages motion, framgår det icke, huruvida herr Hage anser, att till dessa mindre bemedlade skulle räknas även samtliga statstjänare, vars krav i ekonomiskt hänseende denna urtima riksdag nyligen tillgodosett i den omfattning, som riksdagen ansett sig kunna gå med på, eller om även herr Hage, i likhet med bränslekommissionen, avser, att bland dessa mindre bemedlade skulle medräknas dessa familjer med en 5 å 7 tusen kronors inkomst. Under debatten här i dag har herr Hage visserligen närmare angivit, hur han tänkt sig saken. Då han själv insett nödvändigheten att säga något i den delen, har han föreslagit som en lämplig gräns en inkomst av 2 å 3 tusen kronor. Ja, det säger han här i dag under debatten, men detta förslag från herr Hages sida förelåg icke i motionen, som utskottet hade att hålla sig till.

Då jag för min del inom utskottet icke kunde gå med på något principiellt avståndstagande från den tanke, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, men jag å andra sidan fann det vara omöjligt att få utskottets majoritet att gå med på den kungl. propositionen, sådan den förelåg, så föreslog jag inom utskottet, att man skulle i motiveringen hemställa till Kungl. Maj:t att återkomma till den lagtima riksdagen med ett planmässigt utarbetat förslag, där man hade angivit ungefärliga mängden utav den ved, man ämnade disponera för detta ändamål, och till vilka samhällsmedlemmar man sålunda hade för avsikt att huvudsakligen tilldela denna ved. Detta mitt yrkande inom utskottet kunde jag inte driva igenom, men då jag förklarade, att jag i så fall nödgades ställa mig på samma ståndpunkt som herr Lindqvist och således yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, om jag inte fick in ett sådant principiellt uttalande i utskottets motivering, så beslöt utskottet att i sin motivering inflika några rader, som återfinnas i sista punkten av första stycket av motiveringen på sid. 7. Herr finansministern efterlyste just den tanke, som låg till grund för denna utskottets formulering av motiveringen. Då man inte ville gå med på min tanke att ge Kungl. Maj:t en direkt invit att återkomma med frågan, införde man sålunda i stället detta: »Utskottet förväntar även, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att följa avvecklingens vidare förlopp.»

Jag för min del kände mig visserligen icke tillfredsställd med denna motivering, men jag fann dock, att däruti kunde ligga en möjlighet för Kungl. Maj:t att, om Kungl. Maj:t så önskade, till lagtima riksdagen återkomma med en redogörelse för de åtgärder, som vidtagits på grund av det bifall till första delen av Kungl. Maj:ts proposition, som utskottet här har tillstyrkt, och i detta sammanhang återkomma med en mera i detalj utarbetad plan för en ytterligare utveckling utav tilldelningen av ved, antingen till nedsatt pris eller gratis, till mindre bemedlade. Sålunda ligger ju däri en möjlighet för Kungl. Maj:t att, trots riksdagens avslag på den delen utav den kungl. propositionen, som behandlar, som herr Hage säger, den sociala sidan av frågan — och därmed ansåg jag mig för min del kunna vara tillfreds — kunna återkomma till lagtima riksdagen med ett nytt förslag, i detalj utarbetat, så att riksdagen då blir i tillfälle att pröva grunderna för en utsträckt fördelning utav denna billigare ved till mindre bemedlade. Det är sålunda icke, som herr Hage här påstod, någon principiell ovilja eller någon bristande behjältenhet utav de svåra förhållanden, under vilka en mängd av vårt lands allra fattigaste samhällsmedlemmar leva, som har gjort, att jag har ställt mig på avslagsståndpunkten, utan det är de skäl jag här anför, och jag skulle för min del, som sagt gärna önska, att Kungl. Maj:t återkomme till lagtima riksdagen med denna senare del utav den kungl. propositionen, som utskottet här nu yrkat avslag på, men i frågans nuvarande läge, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Herr Lindqvist i Kosta: Jag nödgades begära ordet på grund av herr Kristenssons uttalande, som mycket förvånade mig. Herr Kristensson har ju både varit statsrevisor och överrevisor, och i dessa hans egenskaper har jag många gånger sett upp till honom med stort förtroende såsom till en person, som i ekonomiska ting vore ganska vidsynt. Men jag måste säga, att efter hans anförande i dag är denna min uppfattning om herr Kristenssons förmåga att bedöma ekonomiska frågor icke densamma, som den tidigare har varit, ty när herr Kristensson ville göra gällande, att ett bifall till hans förslag skulle i större utsträckning än ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag gagna de mindre bemedlade, då, måste jag säga, snurrade det runt i mitt huvud, och jag frågade mig verkligen, om herr Kristensson menade allvar med detta eller om han bara sagt så ändå. Ty envar måtte väl ändå förstå, att om priset på ved i den allmänna marknaden är, låt oss säga 20 kronor per kubikmeter, och man sedan lämnar ut kort, på vilka en del fattigare medborgare i samhället får köpa ved till ett pris av 15 kronor, då gagnar man väl dessa mindre bemedlade med att de få veden för 15 kronor och icke behöva betala 20 kronor. Jag bör erinra herr Kristensson om att i Kungl. Maj:ts förslag heter det ju, »att bränslekommissionens vedlager må försäljas till de nedsatta priser, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga med hänsyn till såväl de ändrade förhållandena å bränslemarknaden som önskvärdheten av ett lät-

Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.

(Forts.)

tande utav dyrtidens tryck särskilt ifråga om de mindre bemedlade». Härei inlägger naturligtvis regeringen vad finansministern här i dag i kammaren åsyftade, när han hänvisade på de förhållanden, som kunna bli rådande på bränslemarknaden, särskilt ifråga om kolen.

Jag har sagt i mitt anförande tidigare i dag, att jag i likhet med utskottet tror, att en nedsättning av bränslekommissionens vedpris skall verka i riktningen, att det blir en lättnad på bränslemarknaden. Den prisnedsättning av voden, som sålunda skulle komma ifråga på grund av ändrade förhållanden på bränslemarknaden, vill jag nu vara med om, när jag går med på Kungl. Maj:ts förslag, men dessutom har jag sagt, att utöver denna allmänna prisnedsättning vill jag ha billig ved åt de mindre bemedlade, och hur herr Kristensson kan komma och tolka det därhän, att jag därför skulle vilja sämre tillgodose de folklagers intressen, som han och jag vilja särskilt främja, är ofattbart.

Så ber jag att få säga ett ord till. Utskottets ärade ordförande säger att en av orsakerna till att utskottet icke velat gå med på Kungl. Maj:ts förslag är, att bränslekommissionens förslag till ökad vedkortsutdelning är ganska äventyrligt. Jag trodde, att det skulle komma att yttras något sådant. Jag sade redan i mitt första anförande, att vad bränslekommissionen här föreslagit, har Kungl. Maj:t icke förelagt riksdagen. Riksdagen har icke haft att pröva detta, men skulle nu riksdagen komma att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, tager naturligtvis Kungl. Maj:t all möjlig hänsyn till den berättigade kritik mot det a förslag som i kammaren här i dag avgivits, och ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag innebär visst icke, att det skall åstadkommas de orättvisor, som herr Carlsson i Frosterud talade om och vilka för honom voro avgörande. Det är alldeles orimligt att komma och göra gällande, att bränslekommissionens förslag har legat så till, att utskottet behövt taga ställning till det, när det skulle taga ställning till Kungl. Maj:ts förslag. Bränslekommissionens förslag inkom till Kungl. Maj:t först sex dagar efter sedan den kungl. propositionen avgavs.

Jag ber att få sluta med att säga, vad som redan förut i dag antytts, nämligen att de av kammarens herrar ledamöter som vilja vara med om att gagna de sociala intressena och se till, att även de komma till sin rätt, böra gå på Kungl. Maj:ts förslag, till vilket jag fortfarande yrkar bifall.

Härunder instämde herrar *Törnkvist* och *Bäcklund*.

Herr *Lithander*: Herr talman, mina herrar! Endast några ord.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nämnde om, att han ansåg, att det icke skulle inverka på prisbildningen, om också bränslekommissionens hela vedförråd skulle komma ut. Det resonemanget förstår jag icke, ty det är väl ändå så, att om en avsevärd ökning av tillgången inträder, detta kommer att inverka på prisbildningen. Det är icke möjligt annat. Vad vi emellertid yrka på, är, att det skall bli mera affärsmässig behandling av pri-

serna, d. v. s. skillnaden mellan inköps- och försäljningspriset, och att försäljningspriset icke på konslad väg skall drivas upp, såsom här har skett.

*Ang. försäljningspriset för bränslekommissionens ved.*

(Forts.)

Herr statsrådet sade vidare, att han icke var viss om att veden varit billigare, om vi icke haft bränslekommissionen. Jag vill blott säga, att hade vederbörande vid det tillfället, i stället för att skapa bränslekommissionen, tillkännagivit, att de ville betala fem kronor över gällande ortspris vid järnväg runt landet, hade vi fått så mycket ved, som vi någonsin behövt eller kunnat handskas med.

Herr statsrådet sade också, att om industrien får billigare ved, så blir det icke billigare varor. Det är väl dock i alla fall så, att veden ingår som en kostnad i tillverkningen, och bli kostnaderna större, så bli varorna dyrare, men minskas kostnaderna, så falla också varorna i pris. Det är en så given regel, att det knappast behöver erinras därom.

Huruvida herr statsrådet vill glädja mig till julen eller icke, må vara en sak, men säkert är, att han icke kan giva det svenska folket en bättre julkapp än förhoppning om att kommissionerna äro på avskrivning.

Herr Bran ting: Jag tror, att litet var som åhört debatten i dess senare del haft det intrycket, att det är mycket svårt att ur de skilda yrkandena få fram den motsättning som skulle förefinnas dem emellan. Förhållandet är nog, att vi kunna erkänna mycket allmänt, att herr Lindqvist i Kosta i sitt förord för den del av Kungl. Maj:ts förslag, som han vidhåller gent emot utskottet, har uttalat alldeles obestridliga sanningar. Visst hade han rätt, när han markerade, att om man också hade ett allmänt prisläge på ved för att taga ett exempel, nedbragt till 20 kronor men man ordnar så att en del medborgare i bekymmersam ekonomisk sällning kunna få sin ved 5 kronor billigare, så gagnar man ju de svagast ställda. Så långt är det ju omöjligt att bestrida, att Kungl. Maj:t och herr Lindqvist, som varit försvarare av denna ståndpunkt, haft rätt.

Men senare har diskussionen förts ut på vida fältet genom det inlägg som gjorts av herr Kristensson. Han framförde en kritik av Kungl. Maj:ts allmänna ståndpunkt i dessa frågor, en kritik av den tendens som han trodde sig kunna utläsa hos Kungl. Maj:t genom både uttalanden och beslut, en kritik av en åskådning, som finansministern också i viss mån gjort till sin, så till vida som han här nyss försvarat i det stycket kommissionernas verksamhet och gjort gällande, att det icke skulle vara riktigt att lägga allsammans så, att man icke tog någon hänsyn till att staten gjorde stora förluster.

Härmed har frågan förts in på ett så vidsträckt och stort område, att det är mycket vanskligt att här taga upp densamma. Hela problemet är så komplicerat. Det ena följer av det andra, och en åtgärd som vidtages för att åstadkomma en rättelse på ett håll, där allmänheten lider av missförhållanden, den åtgärden återverkar på ett sätt, som man icke tänkt sig och drager med sig andra missför-

Ang. försäljningspriset för bränstekommissionens ved.

(Forts.)

hållanden, som kanske göra, att det första missförhållandet framstår såsom mindre mot dem som den nya åtgärden skapar. Den erfarenheten ha vi fått av hela den politik som förts under denna kristid att sådana verkningar följt med vidtagna åtgärder och att det verkligen icke är så lätt att reglera dessa saker, som man till en början tänkt, då det från allmänhetens sida göres gällande, att man borde vidtaga en åtgärd, som isolerad synes solklart riktig men beträffande vilken man icke tillräckligt satt sig in i, vilka verkningarna och återverkningarna kunna bli.

Nu vill jag för min del i alla fall uttala, att jag tror, att det finnes mycket befogat i de allmänna synpunkter, som framfördes av herr Kristensson, på samma gång som jag naturligtvis måste säga mig, att det kan hända, att detta icke är hela sanningen. Men nog är det alldeles riktigt, att man i sina åtgärder böra sträva till att få en sänkning till stånd av den *allmänna* prisnivån. Och att detta skulle, om det verkligen lyckades, vara en större och betydelsefullare gärning, som riksdagen gjort, än om den givit litet mera vedkort åt en del medborgare, därom tror jag också, att vi alla kunna vara överens. Men sedan uppstår den praktiska frågan: lyckas detta under nuvarande förhållanden, därigenom att vi giva ett direktiv till att veden skall delas ut i vidsträcktare mån och till billigare pris, än vad vederbörande eljest skulle göra? Därom tvista de sakkunniga, och därom kan man hysa delade meningar. Det är klart, att där är det, som det gäller, i avseende på tillämpningen i detta särskilda fall av den allmänna regeln att man bör främst sträva till hela prisnivåns sänkning.

Jag vill starkt betona, att herr Kristensson lade fingret efter min mening på en *mycket* öm punkt, när han framhöll, att det icke går an, att det svenska folket blir skattskyldigt under kommissionerna på det sättet, att kommissionerna fastställa priserna *över* de priser, som eljes skulle vara naturliga, och det av det skälet att kommissionerna i *andra* affärer hava ouppgjorda saker och förluster att dragas med, som de vilja på detta sätt avveckla. Ifall den principen skulle följas, att kommissionerna skulle hava denna sak fullständigt i sin hand, vore vi inne på den vägen, att alla de missgrepp, som mer eller mindre ursäktligt begåtts, skulle kommissionerna själva få rätta till på bekostnad av det allmänna prisläget, d. v. s. av den stora allmänheten; vi vore inne på att alla varor skulle få betalas högre av förbrukarna, och det bleve en olidlig makt, som på detta sätt lades i kommissionernas hand. Jag tror icke, att riksdagen är beredd att låta en så ofantligt viktig del av hela den ekonomiska politiken läggas utan vidare i händerna på kommissionerna.

Vill man åter å andra sidan säga, att kommissionerna blott böra se till, att de förluster, som redan äro gjorda, få tagas, och att man sedan går på den linjen, att allt skall prissättas till det lägsta pris, som är möjligt, så kan det hända, att man därigenom slår litet grand över målet och att man kommer att åsamka staten mycket stora, kanske rent av svindlande utgifter. Men man måste därvid

å andra sidan komma ihåg — och det syntes mig, att kanske herr finansministern i sitt anförande icke tillräckligt framhöll den sidan av saken — att ordnas det så, ingå vi visserligen i denna avvecklingsperiod med en mycket stor börda, som har kommit på statens del, men denna börda ligger dock sedan i riksdagens hand att avgöra över, d. v. s. det ligger faktiskt i den svenska demokratiens hand att själv bestämma, på vilka axlar denna börda skall läggas, och således får man antaga att det då blir ordnat på det sättet, att de, som hava svårast att bära denna börda, också bli befriade i möjligaste mån. Den effekten får man alldeles icke genom att låta kommissionerna var för sig utjämna dessa ting. Och detta förhållande är så viktigt, att det synes mig omöjligt att gå förbi detsamma.

Efter detta allmänna uttalande, synes det mig, att sedan frågan, hur man bör förfara i detta särskilda fall, kan begränsas till spörsmålet, om man skall instämna med utskottet, som tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag delvis, men ifråga om den sista delen gått emot detsamma, eller om man skall taga Kungl. Maj:ts förslag fullständigt. Jag utgår då från att ifall utskottets förslag antages, det dock alltid skall ske med iakttagande av de rättelser i motiveringen, som föreslagits av herr Kristensson och som även utskottets ordförande givit sin anslutning till. Det är avgjort en förbättring i alla fall, att så sker. Men när man sedan till sist står inför avgörandet, valet mellan Kungl. Maj:ts förslag, som dock giver nu med detsamma åt ett antal förbrukare i små villkor möjlighet att få sin ved billigare, och utskottets förslag, som skjuter denna sak på framtiden, så må jag säga, att jag lutar mest åt att taga Kungl. Maj:ts förslag. Det kan knappast, innan man får tillfälle att pröva denna fråga på nytt, bliva sådana svåra följder av en sådan åtgärd, som utskottet här har föreställt sig. Det är väl givet, att efter denna debatt Kungl. Maj:t icke kommer att följa det utkast, som uppgjorts i ett förslag från bränselekommissionen, utan kommer att taga mycken hänsyn till de synpunkter, som här framhållits. Under sådana förhållanden tror jag, att man kan skänka Kungl. Maj:t den tilliten, att Kungl. Maj:t skall se till, att avyttringen icke blir alltför orimligt betungande för statskassan, men att å andra sidan de minst bemedlade komma i åtnjutande av den förmån, som vi nu ha tillfälle att kunna giva dem.

Under uttalande sålunda av min anslutning i mycket väsentliga delar i det principiella till de synpunkter, som framhållits av herr Kristensson, stannar jag därför ändå vid att för min del yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, såsom frågan nu ligger.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen till en början propositioner beträffande utskottets hemställan, nämligen dels på bifall till berörda hemställan, dels på bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

*Ang. försäljningspriset för bränselekommissionens ved.*

(Forts.)

Ang. försälj-  
ningspriset för  
bränstekom-  
missionens  
ved.

Den, som vill, att kammaren bifaller andra särskilda utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 11, röstar

Ja;

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Voteringen utvisade 67 ja mot 66 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Vidare gav herr talmannen vidkommande det yrkandet i fråga om motiveringen, som under överläggningen framstälts av herr Olofsson, propositioner först på bifall till berörda yrkande samt vidare på avslag därå; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Slutligen framställde herr talmannen propositioner i avseende å det av herr Kristensson gjorda yrkandet i fråga om motiveringen, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels på avslag därå; och blev herr Kristenssons yrkande av kammaren bifallet.

#### § 5.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,31 e. m.

In fidem  
Per Cronvall.